suetudo: vide etiam Delb. *d.78.* Est tamen licitus ingressus causa medendi. Religioso graviter ægro vel læso, si mas peritus desit.
92 §. 6. Feminæ temere ingredientes Monasteria virorum absque legitima licentia, incurrunt ipso facto absque alia declaratione excommunicationem Papæ reservatam, uti; & Religiosi admittentes eas; hique præterea incurrunt suspensionem a Divinis, privationem officiorum, & inhabilitatem ad illa; V. Castrop. supra, & Delb. *d. 79. & segq.*
93 §. 7. Egressus diurnus Religiosi e Monasterio suo absque venia, si non fiat animo pernoctandi extra, est tantum veniale, quale nequidem erit, si fiat ex causa cum præsumpta saltem venia, quando conveniri non potest Superior. Castrop. *p.7.* (1)

* (1) *Claudat hoc argumentum duplex Benedicti XIV. Constitutio, altera super clausura Monasteriorum quorumcumque Virorum Regularium, altera super clausura Monialium.*

I. CONSTITUTIO
SS. D. N.
BENEDICTI PAPÆ XIV.
Super Clausura Monasteriorum quorumcumque Virorum Regularium.
BENEDICTUS PAPA XIV.
Ad perpetuam rei memoriam.

REgularis disciplinæ observantiam ante etiam, quam & Generalium, ac Particularium alicujus Nationis aut Provinciæ Conciliorum decretis confirmaretur, & Romanorum Pontificum Prædecessorum Nostrorum legibus, sanctionibusque præscriberetur, quoad vetitum mulieribus quibuscumque, etiam consanguineis intra quorumcumque religiosorum virorum clausuram ingressum tam integerrime custoditam fuisse constat, ut, nedum feminis quibuscumque, sed masculis quoque, non tam ad Monasteriorum claustra, seu septa, quam ad ipsa eorumdem Monasteriorum Oratoria, & Ecclesias nullus patuerit aditus, & accessus; quin imo sub gravissimis pœnis fuerit interdictus; ne scilicet, ut inquit S. Gregorius PP. I. Prædecessor noster, in servorum Dei secessibus occasio præbeatur popularibus conventibus, & simpliciores ex hoc animas, plerumque, quod absit, in scandalum trahat. Hujusmodi autem regularis disciplinæ observantia, etsi pro temporum varietate, ac necessitate tot, tantæque subiit vices, ut iidem Prædecessores Nostri aditum, & accessum ad publicas Monasteriorum Ecclesias dumtaxat sive masculis, sive feminis sacrosanctum Missæ sacrificium audiendi, prædicationibus verbi Dei interessendi, & Sacramentum sanctissimæ Eucharistiæ sumendi, ac peccata sua confitendi causa, sine tamen Parochorum præjudicio, interdum concesserint; vicissim tamen ipsi Prædecessores Nostri tam ante Concilii Tridentini decreta, quam post eorumdem decretorum promulgationem denuntiationemque providis, saluberrimisque Constitutionibus, ordinationibusque sub pœna etiam excommunicationis latæ sententiæ feminis quibuscumque aditum, ingressumque hujusmodi intra Monasteriorum clausuram interdixerunt. Quoniam autem sicut dolentes accepimus, alii quidem Apostolicas leges, ac præcepta hujusmodi vel aufu temerario parvipendentes, vel ad eorum arbitrium interpretantes, feminis quibuscumque aditum, ingressumque tam manifeste, ac tanta solemnitate vetitum permittunt; alii vero privilegia, indulta, prærogativas, facultates, licentias, & alias, quocumque pacto excogitatas concessiones sibi sive a jure, sive ab homine factas, & impertitas, seu facta, & impertita, ac quorumcumque munerum, dignitatum, ac præeminentiarum rationne debitas, seu debita arrogantes, prætendentes, obtendentesque feminas quaslibet intra Monasteriorum claustra, septa, cœnacula, cubicula, aliasque officinas, aut admitti, ac recipi iubent, mandantque, aut una secum ducunt; alii denique sub pietatis, ac religionis prætextu, cum supplicationes, sive cum Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento, sive cum sacris Sanctorum Sanctarumque Reliquiis, Statuis, & Imaginibus per claustra, septa, & alia Monasteriorum loca de more, ut afferunt, habentur, sine ullo prorsus discrimine masculos, & feminas supplicationes hujusmodi per eadem loca sequi, & comitari licitum, quin imo, ut indulgentias lucrari valeant, necessarium esse obtendunt: Hinc est, quod Nos, qui, dum in minoribus essemus, quamplurimos hujusmodi abusus compertos habeamus, in hac sublimi sacrosancti Apostolatus specula constituti, non tam assiduis nonnullorum aliarum Ecclesiarum Antistitum documentis, quam justis etiam superiorum, aliorumque virorum ex religiosis Ordinibus Dei honorem, & instituti sui disciplinam zelantium expostulationibus de antedictis, similibusque abusibus indies admonemur, ut opportunum, ac salutare iisdem abusibus tollendis, quantum cum Domino possumus, remedium afferamus: auctoritate Apostolica, tenore præsentium primum quidem omnes, & singulas Constitutiones sanctionesque a Romanis Pontificibus Prædecessoribus Nostris tam ante, quam post Concilii Tridentini decreta super clausura Monasteriorum quorumcumque religiosorum virorum editas renovamus, & confirmamus; necnon impositerum ab omnibus, & singulis, ad quos spectat, & in futurum spectabit, sub iisdem pœnis in constitutionibus, sanctionibusque eorumdem Prædecessorum Nostrorum Romanorum Pontificum, & decretis ejusdem Concilii Tridentini contentis inviolabiliter observandas esse statuimus, decernimus, præcipimus, atque mandamus. Deinde motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine earumdem præsentium tenore omnia, & singula indulta, privilegia, prærogativas, facultates, licentias, & quocumque alio pacto nuncupatas concessiones omnibus, & singulis quibuscumque Ecclesiasticis personis quacumque auctoritate, dignitate, honore, præeminentia, ac jurisdictione fungentibus, etiam Venerabilibus Fratribus Nostris S. R. E. Cardinalibus, sive singulis sive eorum Cardinalium Congregationibus, etiam de latere Legatis, sive qui Provinciis, & Legationibus status Nostri Ecclesiastici pro tempore præsunt, sive quos ad Carissimos in Christo Filios Nostros Romanorum Regem in Imperatorem pro tempore eligendum, vel electum, Reges, & Reginas illustres, aliasque summas Potestates, prout rerum conditio postulaverit, mitti, & ablegari contigerit, sive qui licet aliarum insignium Ecclesiarum Antistites, tamen tanquam Apostolicæ hujus S. Sedis Legati de latere alias nuncupati, & habiti sunt, & fortasse habentur, aut haberi & esse prætendunt, & impositerum habendi sunt; sive Ordinarii, sive Extraordinarii Nostri, & ejusdem Apostolicæ Sedis ubicumque etiam ad ipsos Imperatorem, & Reges, ac summas Potestates Nuntii, sive Inter-Nuntii resident; ac demum quibuscumque aliis quocumque nomine, & expressione nuncupatis personis quocumque tempore a quibusvis, etiam ab ipsis Romanis Pontificibus Prædecessoribus Nostris, quacunque de causa, occasione, titulo, colore, & prætextu per quascumque Apostolicas, sive in simili forma Brevis, sive sub plumbo expeditas litteras sub quibuscumque verborum formis facta, data, concessa, & impertita, sive factas, datas, concessas, & impertitas sub hujusmodi accessu, & ingressu revocamus, abolemus, annullamus, atque irritamus, necnon a datarum earumdem præsentium die revocata, abolita, annullata, & irrita, ac nullius prorsus vigoris esse, & fore, nemineque cuilibet quocumque tempore suffragari statuimus, decernimus, & declaramus quemlibet omnium antedictorum etiam speciali mentione dignorum quacumque facultate hujusmodi temere uti audentem ipso facto absque ulla declaratione pœnas, & Ecclesiasticas censuras, a quibus, præterquam a Nobis, & pro tempore existente Romano Pontifice, nisi in mortis articulo absolvi possit, incurrere, & incursum esse, licentiamque hujusmodi cuicumque concessam nullo modo suffragari, atque nullius momenti perinde ac si minime concessa fuisset, ipso facto fore, & haberi, ac pœnas, & censuras ipso facto, ut præmittitur per contrafacientem incurri, & incursas esse. Decernentes easdem præsentes litteras, & in eis contenta quæcumque etiam eo quod quicumque in præmissis interesse habentes, seu habere quomodolibet prætendentes, cujusvis status, gradus, ordinis, præeminentiæ & dignitatis existant seu alia specifica, & individua mentione, & expressione digni illis non consenserint, nec ad ea vocati, citati, & auditi, causæque propter quas præsentes emanarint, sufficienter adductæ, verificatæ, & justificatæ non fuerint, aut ex alia qualibet etiam quantumvis juridica, & privilegiata causa, colore, prætextu, & capite, etiam in corpore juris clauso, etiam enormis, enormissimæ, & totalis læsionis, nullo unquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, aut intentionis nostræ, vel interesse habentium consensus, aliove quomodolibet, etiam quantumvis magno, & substantiali, ac incogitato, & inexcogitabili, individuamque expressionem requirente defectu notari, impugnari, infringi, retractari, in controversiam vocari, aut ad terminos juris reduci, seu adversus illas aperitionis oris, restitutionis in integrum, aliudve, quodcumque juris, facti, vel gratiæ remedium intentari, vel impetrari, aut impetrato, seu etiam motu, scientia, & potestatis plenitudine paribus concesso, vel emanato quempiam in judicio, vel extra illud uti, seu se juvare ullo modo posse; sed ipsas præsentes litteras semper firmas, validas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere ac ab illis, ad quos spectat, & pro tempore quandocumque spectabit inviolabiliter, & inconcusse observari; sicque, & non aliter in præmissis per quoscumque Judices Ordinarios, & Delegatos etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac S.R.E. Cardinales etiam de latere Legatos, & Sedis prædictæ Nuntios, aliosve quoslibet quacumque præeminentia, & potestate fungentes, & functuros, & sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus præmissis, ac, quatenus opus sit, Nostra, & Cancellariæ Apostolicæ regula de jure quæsito non tollendo, aliisque Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, necnon quibusvis etiam juramento confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus ac usibus, & stylis, & etiam immemorabilibus, privilegiis quoque, indultis, & litteris Apostolicis prædictis; aliisque quibuslibet personis, etiam quacumque Ecclesiastica, vel mundana dignitate fulgentibus, & alias quomodolibet qualificatis, ac specialem expressionem requirentibus sub quibuscumque verborum tenoribus, & formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus efficacissimis, & insolitis clausulis, irritantibusque, & aliis decretis, etiam motu, scientia, & potestatis plenitudine similibus, ac concistorialiter, & alias quomodolibet in contrarium præmissorum concessis, editis, factis ac pluries iteratis, & quantiscumque vicibus approbatis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & singulis, etiam pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica expressa, & individua, ac de verbo ad verbum non autem per clausulas generales idem importantes merito, seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret; tenores hujusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, & forma in illis tradita observata, exprimerentur, & insererentur, præfentibus pro plene, & sufficienter expressis, & insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, ac derogatum esse volumus, ceterisque contrariis quibuscumque. Ceterum per præsentes non intendimus derogatum esse iis concessionibus, quæ ad favorem quarumcumque Nobilium feminarum, ex eo, quod sive eorumdem majores, ac pro tempore existentes de familia fuerint, & habeantur fundatores, vel insignes benefactores illius Monasterii intra cujus claustra, vel septa feminas etiam de familia ingredi vel concessum, vel cautum esse sibi voluerunt, de concessione hujusmodi confirmationem ab Apostolica hac Sancta Sede obtinuerunt: sive feminæ hujusmodi sint consanguineæ, & affines eorum, qui sunt Domini in temporalibus locorum, in quibus Monasteria sita re-

reperiuntur, & quacumque legitima tituli, vel consuetudinis causa, & occasione ingressu hujusmodi de præfenti gaudent, factæ, & impertitæ fuerunt; dummodo concessiones hujusmodi per Apostolicas in simili forma Brevis, vel sub plumbo desuper expeditas litteras dumtaxat, & non aliter omnino factas, & impertitas fuisse prius Ordinariis locorum Antistitibus, vel Præsulibus per legitima, & authentica documenta constare fecerint; & dummodo nec vagandi, nec otiandi, nec comedendi, cœnandique, nec per ambulacra, cubicula, cœnacula, aliaque loca, & officinas discurrendi causa, seu ad Ecclesiam accedendi, sacrosanctum Missæ Sacrificium audiendi, aliaque erga Deum pietatis officia, & opera exercendi studio ingrediantur; & dummodo de earum adventu, & ingressu, interdiu, & opportune faciendo superiores pro tempore existentes prius certiores fiant ad hoc, ut absque fratrum incommodo, & ostensione, recto tramite ad Ecclesiam pergatur, a, & alia de jure servanda ferventur. Volumus autem, ut earumdem præsentium litterarum transumptis, seu exemplis, etiam impressis manu alicujus Notarii publici subscriptis, & Sigillo personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis eadem prorsus fides in Judicio, & extra illud ubique locorum habeatur, quæ haberetur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

* Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die tertia Januarii millesimo septingentesimo quadragesimo secundo, Pontificatus Nostri anno secundo.

II.
CONSTITUTIO
SS. D. N. D.
BENEDICTI PAPÆ XIV.
Super Clausura Monialium.
BENEDICTUS PAPA XIV.
Ad perpetuam rei memoriam.

SAlutare in Catholica Ecclesia institutum ab ipsa antiquitate susceptum, ac tanta cum sollicitudine, & pastorali zelo custoditum, ut flos ille Ecclesiastici germinis decus, atque ornamentum gratiæ spiritualis, læta indoles, laudis, & honoris opus integrum, atque incorruptum, Dei imago respondens ad sanctimoniam Domini, illustrior portio gregis Christi, Sacræ Virgines, quarum, quo sublimior gloria est, major & cura est intra monasteriorum septa, & claustra, vigili, sollicitaque custodia servarentur; tam ante, quam post Tridentinæ Synodi decreta Romani Pontifices Prædecessores Nostri tot sanctissimis Legibus, & initis Apostolicæ providentiæ, charitatisque consiliis communire, & confirmare studuerunt; ut, quæ se Christo dicaverint, & a carnali concupiscentia recedentes, tam carne, quam mente se Deo voverint, consumment opus suum magno præmio destinatum. Quoniam autem etsi providas hujusmodi sanctiones, Constitutionesque, si ea, qua decet, regularis disciplinæ observantia custodirentur, satis esse scimus, ut Virgines ea, quæ cœlestis earumdem sponsi Jesu Christi sunt, cogitantes sint Sanctæ, & corpore, & spiritu; longa tamen experientia edocti, & assiduis Venerabilium Fratrum aliarum Ecclesiarum Antistitum querelis admoniti, supremas Apostolicæ auctoritatis, providentiæque partes requiri, ut abusibus quamplurimis ex nimia quorumcumque, aut sibi quocumque pacto arrogantium, aut prætendentium, aut obtendentium facultatem alias sibi quomodolibet sive a jure, sive ab homine concessam, vel demandatorum munerum rationem debitam esse, ut sive ipsi, sive alii ingredi clausuram monialium, aut ipsæ moniales e clausura ob quascumque etiam non legitimas causas egredi, & extra clausuram hujusmodi commorari possint, licentiam concedendi indulgentia sensim invectis opportune occurratur: Hinc est quod Nos pro suprema omnium Christifidelium procuratione imbecillitati nostræ in universalis Orthodoxæ Ecclesiæ regimine divinitus imposita opportunum abusibus hujusmodi remedium, quantum cum Domino possumus, adhibere satagentes, auctoritate Apostolica tenore præsentium, omnes, & singulas Constitutiones a Romanis Pontificibus Prædecessoribus nostris tam ante, quam post Concilii Tridentini Decreta super clausura monialium renovamus, & confirmamus, necnon in posterum omnibus, & singulis, ad quos spectat, & in futurum spectabit, sub iisdem pœnis in Constitutionibus eorumdem Prædecessorum Romanorum Pontificum, & Decretis Concilii Tridentini præfati contentis inviolabiliter observandas esse statuimus, decernimus, præcipimus, atque mandamus. Præterea motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine earumdem præsentium tenore omnia, & singula indulta, privilegia, prærogativas, facultates, licentias, & quocumque alio pacto nuncupatas concessiones, omnibus, & singulis quibuscumque Ecclesiasticis personis, quacumque auctoritate, dignitate, honore, præeminentia, ac jurisdictione fungentibus, etiam Venerabilibus Fratribus nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, sive singulis, sive eorumdem Cardinalium Congregationibus, etiam de latere Legatis, sive qui Provinciis, & Legationibus status nostri Ecclesiastici, qui pro tempore præsunt, sive quos ad charissimos in Christo Filios nostros Romanorum Regem in Imperatorem pro tempore eligendum, vel electum, Reges, & Reginas illustres, aliasque Summas potestates, prout rerum conditio postulaverit mitti, & ablegari contigerit; sive qui licet aliarum insignium Ecclesiarum Antistites, tamen tanquam Apostolicæ hujus S. Sedis Legati de latere alias nuncupati, & habiti sunt, & fortasse habentur, aut haberi, & esse prætendunt, & in posterum habendi sunt; sive Ordinarii, sive Extraordinarii nostri, & ejusdem Apostolicæ Sedis ubicumque etiam apud ipsos Imperatorem, & Reges, ac summas potestates Nuntii, sive Inter-Nuntii resident (excepis dumtaxat locorum Ordinariis, iisque omnibus superioribus, quibus tanquam Ordinarii, & ordinaria jurisdictione utentibus Monialium Monasteria subjecta, & addicta sunt in casibus tamen necessariis, & servatis aliis de jure servandis, & non aliter omnino) ac demum quibuscumque aliis quocumque nomine, & expressione nuncupatis personis quocumque tempore a quibusvis etiam ab ipsis Romanis Pontificibus Prædecessoribus Nostris quacumque de causa, occasione, titulo, colore, & prætextu per quascumque Apostolicas, sive in simili forma Brevis, sive sub plumbo expeditas litteras sub quibuscumque verborum formis factas, datas, concessas, & impertitas sub hujusmodi ingressu revocamus, abolemus, annullamus, atque irritamus; necnon a datarum earumdem præsentium die revocata, abolita, annullata, & irrita, ac nullius, quorsus momenti ac vigoris esse, & fore neminique cuilibet quocumque tempore suffragari, ac quemlibet omnium antedictorum etiam speciali mentione dignorum quacumque facultate hujusmodi, sive pro se, sive pro aliis temere uti audentem, ipso facto, absque ulla alia declaratione pœnas, & Ecclesiasticas censuras contra violantes clausuram monialium inflictas, a quibus præterquam a Nobis, & pro tempore existente Romano Pontifice, nisi in mortis articulo absolvi possit, incurrere, & incursum esse; licentiamque hujusmodi concessam nullo modo suffragari, ac nullius momenti perinde ac si minime concessa fuisset, ipso facto fore, & haberi, ac pœnas, & censuras Ecclesiasticas ipso etiam facto, ut præmittitur per contrafacientem incurri, & incursas esse statuimus, decernimus, ac declaramus. Decernentes easdem præsentes litteras, & in eis contenta quæcumque, etiam ex eo, quod quicumque in præmissis interesse habentes, seu habere quomodolibet prætendentes cujusvis status, gradus, ordinis, præeminentiæ, & dignitatis existant, seu alia specifica, & individua mentione, & expressione digni illis non consenserit, nec ad ea citati, vocati, & auditi, causæque propter quas præsentes emanarint sufficienter adductæ, verificatæ, & justificatæ non fuerint, aut ex alia qualibet etiam quantumvis juridica, & privilegiata causa, colore, prætextu, & capite, etiam in corpore juris clauso, etiam enormis enormissima, & totalis læsionis nullo unquam tempore de subreptionis, obreptionis, aut nullitatis vitio, aut intentionis nostræ, vel interesse habentium consensus, aliove quomodolibet, etiam quantumvis magno, & substantiali, ac incogitato, & inexcogitabili individuamque expressionem requirente defectu notari, impugnari, infringi, retractari, in controversiam vocari, aut ad terminos juris reduci, seu adversus illas aperitionis oris, restitutionis in integrum, aliudve quodcumque juris facti, vel gratiæ remedium intentari, vel impetrari, aut impetrato, seu etiam motu, scientia, & potestatis plenitudine paribus concesso vel emanato quempiam in judicio, vel extra illud uti, seu se juvare ullo modo posse; sed ipsas præsentes litteras semper firmas, validas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, ac ab illis, ad quos spectat, & pro tempore quandocumque spectabit, inviolabiliter, & inconcusse observari; sicque, & non aliter in præmissis per quoscumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores, ac Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales etiam de Latere Legatos, & Sedis prædictæ Nuntios, aliosve quoslibet quacumque præeminentia, & potestate fungentes, & functuros subiata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus præmissis, ac, quatenus opus sit nostra, & Cancellariæ Apostolicæ regula de jure quæsito non tollendo, aliisque Constitutionibus Apostolicis, necnon quibusvis etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, ac usibus, & stylis etiam immemorabilibus; privilegiis quoque indultis, & litteris Apostolicis prædictis, aliisque quibuslibet personis etiam quacumque Ecclesiastica, vel mundana dignitate fulgentibus, & alias quomodolibet qualificatis, ac specialem expressionem requirentibus sub quibuscumque verborum tenoribus, & formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis aliisque efficacioribus efficacissimis, & insolitis clausulis, ac irritantibus, & aliis decretis, etiam motu, scientia, & potestatis plenitudine similibus, ac concistorialiter, & alias quomodolibet in contrarium præmissorum concessis, editis, factis, ac pluries iteratis, & quantiscumque vicibus approbatis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quævis alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores hujusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, & in illis tradita observata exprimerentur, & inserterentur, præsentibus pro plene, & sufficienter expressis, & insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, ac derogatum esse volumus, ceterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, ut earumdem præsentium litterarum transumptis, seu exemplis, etiam impressis manu alicujus notarii publici subscriptis, & sigillo personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis eadem prorsus fides in judicio, & extra illud ubique locorum habeatur, quæ haberetur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

* Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris, die tertia Januarii millesimo septingentesimo quadragesimo secundo, Pontificatus Nostri Anno secundo.

Q. 16. An Religiosis licitum sit audire, vel tradere Jus Civile? 94
Resp. hoc resolvetur *num.* 172.
Ibidem decidetur, An Religiosus possit profiteri Canones. 95

DUBIUM IV.
Ad quid Religiosus obligetur vi votorum?

„ REsp. I. Religiosus ex voto paupertatis obligatur, ut nihil habeat proprium. Nomine proprii autem intelliguntur bona 96
„ temporalia pretio æstimabilia, quorum dominium, vel certe facultatem disponendi liberam, & independentem, in perpetuum
„ abdicavit. Constat *ex Cap. Non dicatis 12. q. 1. c. Monachi, de statu Monach.*

„ Dicitur I. *Bona temporalia:* quia retinet Religiosus dominium
„ bonorum spiritualium, honoris, famæ, & similium. Item jus
„ eligen-

„ eligendi præſentandi, conferendi regulare beneficium &c. S. Th. 2. 2. q. 186. art. 7. Sanch. mor. l. 7. c. 18. n. 25. Leſs. l. 2. c. 4. d. 5. Laym. l. 4. tr. 5. c. 7. n. 2.

„ Dicitur II. *Dominium, vel facultatem diſponendi*, propter Religioſos Societatis JESU, qui poſt emiſſa vota retinent, & acquirere poſſunt dominium radicale bonorum temporalium, non tamen habent jus actuale de iis pro ſuo arbitrio diſponendi, vel utendi; in cujus abdicatione eſſentia Religioſæ paupertatis conſiſtit. Sanch. *n.* 23. & 28. Laym. *nu.* 3.

„ Dicitur III. *Independenter*: quia Religioſus, etiam profeſſus, poteſt habere peculium dependens, & revocabile ad nutum Superioris, quod nomine proprii non comprehenditur. Laym. *n.* 12. *Unde ſequentes Caſus ſolvuntur.*

„ I. Non repugnat voto paupertatis, quod Religioſi habeant bona in communi, etiam immobilia: imo, ſine conſenſu Papæ, non poſſunt ſe obligare communitati, quod ea, numquam ſint acquiſituri, quia præjudicarent immunitati Eccleſiaſticæ, Lug. *in Reſ. mor. l.* 3. *d.* 8. Neque poſſunt fructus, ſeu redditus a donatore deſtinatos ad ea emenda, applicare ad uſus alios, v. g. ſolvenda debita &c. *Ibid. d.* 10.

„ II. Non repugnat paupertati, ſi Religioſo detur villa, vel alius locus adminiſtrandus nomine Monaſterii, idque in Monaſterii commodum: Imo, nec repugnat, ſi detur in commodum, vel incommodum ipſiuſmet Religioſi aliquod Eccleſiaſticum Beneficium. Quo caſu competit ei adminiſtratio redditūum, quos ad ſui ſuſtentationem piaſque cauſas applicare poteſt, juxta Canonum conceſſionem: quod reliquum eſt, pertinet ad Eccleſiam, vel Beneficium, cui ſervivit; ac conſequenter donationes de redditibus beneficii factæ ab eo in uſus non pios, invalidæ ſunt, & contra juſtitiam, neque accipientes poſſunt tuta conſcientia retinere. Suar. *to.* 4. *de rel. l.* 5. Mol. *de juſt. t.* 2. *d.* 276. & *communiter*. Ratio eſt, quia non habent dominium dictorum redditǔum, Lugo *de juſt. d.* 4. *ſ.* 1. Nihilominus Vvad. apud Dian. *p.* 8. *t.* 6. *reſ.* 133. probabile cenſet, quod etſi illicitæ, validæ tamen ſint iſtæ donationes: idemque multo magis de donationibus Epiſcoporum regularium cenſet cum eodem Dian. *reſ.* 132. &c. contra Sanch. Suar. &c. Ad Monaſterium vero pertinent omnia alia, quæ aliunde, quam ex Beneficio acquiruntur, niſi ex conſuetudine cedant Eccleſiæ. Nav. Azor. *t.* 1. *l.* 12. *c.* 10. *q.* 6. & 7. Mol. *nu.* 7. Laym. *l. c.* V. Trid. *ſeſſ.* 25. *cap.* 2. *de Regul.*

„ III. Non tantum jure antiquo, ſed etiam poſt Tridentinum probabile eſt, Religioſo in Monaſterio, vel juxta illud manenti, annuatim aſſignari poſſe redditum, ut eo vivat ſuo commodo, & incommodo, revocabiliter tamen ad nutum Prælati. Similiter Monialibus victum præberi poſſe; itaut ipſæ ſibi labore manuum veſtes comparent, ita contra Azor. Leſs. & Mald. docent Sanch. *cap.* 22. Tann. Laym. *c.* 7. qui addit, talem conſuetudinem, ubi viget, non damnandam: probat tamen tolli debere, ſi commode poſſit, monetque non ſine urgentiſſima cauſa introducendam.

„ IV. Peccat contra paupertatem Religioſus, ſi quid, ſeu domi, ſeu foris, etiam ex iis, quæ ad victum, & veſtitum pertinent, ſine Superioris conſenſu expreſſo, tacito, vel præſumpto accipiat, retineat, abſumat, permutet, alteri donet, vel accommodet. Ita Leſs. *l.* 2. *c.* 41. *d.* 8. & *d.* 9. *n.* 79. Sanch. *c.* 19. *num.* 53. & *c.* 21. *n.* 32. Suar. *t.* 3. *de relig. l.* 8. *c.* 17. Laym. *num.* 4. Azor. *c.* 12.

„ Dixi 1. *ſine conſenſu tacito*: quia ſi Prælatus ſciat ſubditum aliquid accipere, retinere, vel expendere, & non prohibet, cum facile poſſit, tacite conſentire, & approbare videtur. Unde Sanch. *n.* 7. ait, ſi in aliqua Religione conſuetudo viget aliqua recipiendi, vel expendendi ſine licentia, id excuſari per tacitam licentiam Prælati, qui id tolerando, conſuetudinem rationabiliter declarat: Etſi Prælatus ſubdito donet, vel donari permittat imagines, roſaria &c. ſciens non indigere iis omnibus ad proprium uſum, tacite facultatem concedere cenſetur donandi aliis, ut notat *Laym.* monet tamen *Leſſ.* talem conſenſum non præſumendum, niſi in rebus parvis, & crebro occurrentibus.

„ Dixi 2. *vel præſumpto*: hic enim locum habet, cum res urget, Superiorque non eſt præſens: Ad hunc autem, ut vult *Sanch. & Bonac.* non ſufficit, quod Superior libenter concederet, ſi peteres (alioqui omnes donationes a Prælatis permitti ſolitæ licerent, ſine venia, quod cederet in everſionem diſciplinæ Regularis) ſed requiritur, ut ipſe cenſeatur concedere, quamvis non petas, & nolit in iis circumſtantiis te petere. Addit tamen *Suar. & Leſſ.* excuſari a mortali, ſi præſumatur affectus Superioris, libenter rem conceſſuri, ſi rogaretur. Ratio eſt, quia tunc cenſetur rem habere ex voluntate Superioris, ſaltem virtuali, quæ in illo affectu latet; ideoque ſi Superior tantum ſit invitus quoad modum, venialiter quidem peccari, non tamen contra paupertatem, docent Suar. Sanch. Laym. *num.* 4.

„ V. Contra votum paupertatis peccas, ſi quid ex rebus in uſum tuum conceſſis, in alium uſum expendas, aut culpabiliter amittas, vel deſtruas lata culpa. Ratio eſt, quia in iis tantum habes uſum facti, idque precario, quamdiu Superiori videbitur: eſtque actus dominii, poſſe rem arbitratu ſuo deſtruere, Sanch. *c.* 9. *nu.* 115. Laym. *nu.* 6. Leſs. *num.* 79.

„ VI. Item peccas, ſi quid abſcondas, ut illud liberæ diſpoſitioni Superioris ſubducas. Nec Procuratores, Oeconomi, Adminiſtratores, Prælati inferiores quidquam poſſunt expendere, contra quam Regula Ordinis, voluntas Superiorum, vel conſuetudo poſtulat. Ratio eſt, quia non ſunt domini bonorum communium, ſed tantum adminiſtratores. Laym. *num.* 9. ex S. Thom. &c.

VII. Si Prælatus permittat ſubdito, ut bona ex quacumque cauſa aut titulo provenientia, in uſus vanos, turpes, aut illicitos expendat, aut ſuperflua, pretioſa, & ſtatum ſuum dedecentia, penes ſe habeat, peccat & Prælatus & ſubditus contra votum paupertatis; eſtque talis donatio, ſeu alienatio irrita, & reſtitutioni obnoxia, Nav. Silv. Valent. Mol. Azor. Leſſ. *d.* 9. Sanch. Laym. Quia Prælatus non poteſt dare veniam majorem, quam ipſe habet: ipſe autem, cum non ſit dominus, non poteſt bona ſuo arbitratu & inutiliter expendere, ſed tantum in Religionis neceſſitatem, & utilitatem. V. C. Lugo *de Juſt. d.* 3. *nu.* 191.

„ Reſp. II. Religioſus voto Caſtitatis obligatur, ut abſtineat ſe ab omni involuntaria delectatione venerea interna & externa; proindeque ſi quis contra caſtitatem peccet, duo peccata admittit, luxuriæ & ſacrilegii, Leſſ. *n.* 77. & Laym. *c.* 8.

„ Reſp. III. Religioſus ex voto Obedientiæ, obligatur ad omnia, quæ Superior præcipit, ſecundum Regulas & Conſtitutiones Ordinis, ſive directe & expreſſe, ſive indirecte & implicite. Et quidem ſi præcipiat in virtute S. Obedientiæ, in nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti, vel ſimili forma, tenetur obedire ſub mortali, quia intendit obligare, quantum poteſt: ſub veniali autem, ſi alia forma utatur, vel ſub nullo, quod conſuetudo in Societate JESU approbat, V. S. Th. 2. 2. *q.* 104. Silv. Sanch. *l.* 6. *mor. c.* 1. Leſs. *d.* 9. Laym. *c.* 9. *n.* 8.

„ Porro quæ indirecte pertinent ad Regulam, Silveſt. & quidam alii ampliant ad illa, quæ faciunt ad pleniorem ejus obſervationem, Sanch. tamen arctat ad res valde neceſſarias, ſine quibus Regula commode ſervari nequit, alioqui enim Superior quaſvis corporis macerationes præcipere poſſet, ordinantur enim ad pleniorem obſervationem Regulæ, Laym. *lib.* 4. *tr.* 5. *c.* 9. *n.* 11. Leſſ. *d.* 9. *Unde reſolves*

„ I. Non tenetur ſubditus obedire in iis, quæ ſunt vel contra Regulam (niſi Superior in ea poſſit diſpenſare, & legitima cauſa diſpenſandi ſubſit) vel ſupra Regulam, ut eſſent magnæ macerationes (niſi in pœnam, vel ad obligationem votorum neceſſariæ) vel ut acceptet Epiſcopatum, Dian. *p.* 6. *t.* 8. *R.* 33. & alii ſex; vel infra Regulam, ſcilicet vana (niſi præcipiat ex cauſa quæ ſit ſecundum Regulam, v. g. ut obedientia exerceatur.) Nec refert, quod Regulæ jubeant in omnibus obedire, id enim non de obligatione voti, ſed obedientiæ perfectione intelligitur. Ita Suar. Sanch. *c.* 2. & Laym.

„ II. Si Regula Ordinis ſub peccato obliget, ejus tranſgreſſio eſt contra votum, & ſacrilega. Ratio eſt, quia talis Regula non eſt minus præceptiva, quam vox Superioris, & ſubditus promittens obſervationem Regulæ, eo modo, quo ipſa intendit, ſe obligare cenſetur: proindeque Carthuſianus v. g. carnes edens, & Franciſcanus feria ſexta non jejunans, & contra obedientiam, & contra temperantiam peccat; S. Th. *in* 22. *d.* 44. *q.* 2. *a.* 3. Val. Sanch. *c.* 1. & 4. Vaſq. Rodr. Laym. *n.* 6. Eſcob. &c.

„ III. Si regula ſub peccato non obligat, tranſgreſſor illius non peccat contra votum Obedientiæ. Ratio eſt, quia talis Regula non continet proprie præceptum, ſed tantum eſt ordinatio ſeu monitum, obligans tantum ad pœnam ſi imponatur, S. Thom. Laym. *n.* 7. &c. Hinc nec tranſgreſſio illius ex rationabili cauſa & bono fine, ſeu ex motivo virtutis facta, v. g. ſi extra tempora loquatur cum ſocio, ut mœſtum conſoletur, eſt peccatum: erit tamen veniale, ſi ex negligentia, torpore animi, aliove inordinato affectu fiat, Laym. *l. c.* Quem ut plurimum concurrere, adeoque raro omni culpa vacare putant Valent. & Suar. qui addunt, quod ſi quis frequenter, & quaſi per conſuetudinem, Regulam tranſgrediatur, Religioſam diſciplinam graviter perturbet, eaque ex cauſa in periculo expulſionis ſe conſtituat, peccet mortaliter, Laym. *c.* 9. Sanch. *n.* 18. *v. ſupra dub.* 2.

„ IV. Etſi Capitulares novum ſtatutum condere poſſint, quo ipſi, aliique poſtmodum profeſſionem edituri, obligentur; ante tamen profeſſi, qui in illud non conſenſerunt, eo non obligantur, ſi ad Regulam Ordinis nec directe, nec indirecte ſpectet. Laym. *n.* 10. Niſi tamen ſtatutum fiat in Capitulo Generali, vel ſaltem Provinciali (juxta cuiuſcumque Ordinis inſtitutum) concurrente majore parte ſuffragiorum, & non ſit Regulæ difforme. V. Eſcob. *de leg. E.* 1. *c.* 2. Ratio eſt, quia quod omnes tangit, ab omnibus debet approbari, juxta *Reg.* 19. *in* 6. Addunt Laym. & Sanch. ex Silv. & Azor. *t.* 1. *l.* 13. *c.* 11. *q.* 19. Leſſ. *d.* 9. *nu.* 74. *in fine*, nec Pontificem poſſe Religioſos cogere ad arctiorem vivendi rationem, quam inſtituti prima forma poſtulat, quia obligatio obediendi, etiam Pontifici, provenit ex voto, quod factum fuit ſecundum propriæ Regulæ inſtitutum: Si tamen Regulæ reformatio neceſſarium medium eſſet ad Ordinis conſervationem, ad eam Prælatus cum Capitulo, multoque magis Pontifex illos cogere poteſt, quando ad hoc ſe implicite quiſque obligaſſe cenſetur. Silveſt. Leſs. Sanch. Layman, *locis citatis*.

„ V. Etſi conſuetum non ſit nec conſultum, ut Prælati ſub peccato præcipiant actus internos, probabile tamen eſt fieri poſſe, ut docent Laym. Suar. &c. Ratio eſt, quia veroſimile eſt quod aliqui Religioſi ad id ſe obligare intendant, cum ſe quaſi holocauſtum Deo tradant.

„ *Quæres*: An ſubditus teneatur obedire, ſi dubitet, utrum ſit res licita, quam Prælatus jubet, vel juſta cauſa imperandi.

„ Reſp. I. Communiter teneri, quia tunc melior eſt conditio Superioris, qui eſt in poſſeſſione poteſtatis præcipiendi; in dubio tamen nemo ſpoliandus eſt jure, quod habet; nec dicas, ſubditum etiam eſſe in poſſeſſione libertatis, cum habeat debitum parendi.

„ Reſp. II. Non teneri, ſi grave damnum obediendo timeat. Ratio eſt, quia in dubio favendum eſt reo, eique, de cujus damno agitur. Etſi enim ſubditus non ſit in poſſeſſione libertatis, eſt tamen in poſſeſſione juris, quo poteſt ſe a periculoſis rebus conſervare. Sanch. 6. *mor. c.* 3. *n.* 24. *aliique*.

A D-

A D D E N D A.

97 QUæſt. 17. *Quomodo aliquis poſſit ante vel poſt ingreſſum Religionis diſponere de rebus ſuis?* Reſp. Quod attinet ad illum, qui vult ingredi Societatem JESU, videri debent dicta *l.* 3. *p.* 2. *a n.* 1126. poſſunt tamen quoad illum & alios adhuc hic addi ſeqq. §. 1. Probabilius eſt, quod Decretum Trid. *Seſſ.* 25. *c.* 16. *de Reg.* prohibentis fieri reſignationes bonorum, tantum intelligatur de illis, quæ fiunt poſt, non autem ante ingreſſum in Religionem, uti inſinuatum eſt *l.* 3. *p.* 2. *n.* 1126. putantque Haun. *de juſt. t.* 2. *tr.* 6. *n.* 216. & Pirh. *l.* 3. *t.* 26. *nu.* 55. tantum intelligi de renuntiatione inter vivos. De reſignatione Beneficii Eccleſiaſtici, vide dicenda num. 993.

98 §. 2. Renuntiatio quæ fit per teſtamentum aut cauſa mortis vel profeſſionis, ſecundum Sanch. *in Dec. l.* 7. *c.* 5. Barb. *de poteſt. Epiſc. alleg.* 99. *n.* 32. Silvium *v. Societas JESU caſ.* 2. Mangion. & alios ſemper revocari poteſt; cenſentque in dubio præſumendum eſſe, quod facta ſit cauſa profeſſionis ſecuturæ: Caſtrop. *t.* 16. *d.* 1. *p.* 17. *n.* 12. putat certum eſſe, quod renuntiatio facta a Novitio ſecundum formam a Trid. præſcriptam revocari non poſſit, alioquin ad eam non requirerentur tam graves circumſtantiæ, cum Novitius quolibet tempore novitiatus & abſque licentia Epiſcopi poſſit facere renuntiationem revocabilem: hæc tamen ratio non videtur ſententiam illam reddere certam, nam ad quodvis teſtamentum requiruntur graves ſolemnitates: item, ut Epiſcopus teſtari poſſit, requiruntur præter licentiam Papæ etiam aliæ ſolemnitates, & tamen ejuſmodi teſtamenta manent revocabilia, ideo enim ſunt tales ſolemnitates, ut ſecuta profeſſione vel morte, poſſit hæres, legatarius vel donatarius jure agere per interpollationem Judicis, quod alias non poſſet: nihilominus tenent cum communi Sanch. *nu.* 57. Barb. Pirh. *tr.* 31. *num.* 92. eſſe irrevocabilem.

99 §. 3. Si Novitius moriatur, antequam ſit valide profeſſus, probabilius eſt, ſecundum dicta n. 55. renuntiationem factam etiam ſecundum formam Trid. eſſe invalidam, quia expreſſe additur: *Ac non alias intelligatur effectum ſortiri, niſi ſecuta profeſſione:* oppoſitum tamen tenent Suar. & Pirh. *nu.* 91. quia videtur tum ceſſare cauſa diſpoſitionis, quæ eſt, ut non minuatur libertas pro egreſſu.

100 §. 4. Quando renuntiatio bonorum fit a profeſſuro expletis 10. menſibus novitiatus, quamvis profeſſio ſubſecuta ſit irrita, quocumque tamen tempore poſtea ratificatur vel expreſſe vel tacite, hoc ipſo etiam confirmatur renuntiatio. Rodriq. Sanch. *nu.* 56. Lugo *in Reſp. Mor. l.* 3. *d.* 16. *n.* 5.

101 §. 5. Probabilius eſt cum Sanch. contra alios, quod nequidem mutuum dari poſſit Monaſterio ex bonis Novitii, quamvis hic etiam 16. annis major eſſet; poterunt tamen parentes Novitii dare ex ſuis bonis, cum jure repetendi, ſi filius non profiteatur. Prohibetur etiam a Trid. ne aliquid alicujus momenti, attentis facultatibus Novitii, detur Monaſterio tempore novitiatus a Novitio, excepto victu & veſtitu, *Ne hac occaſione diſcedere nequeat, quod totam vel majorem partem ſubſtantiæ ſuæ Monaſterium poſſideat, nec facile, ſi diſceſſerit, id recuperare poſſit.* Si autem res magni momenti datæ ſint, jubet reddi, etiam cum fructibus, ut notat Sanch. Atque hæc etiam intelligi debent de aliis obligationibus bonorum, Sanch. *n.* 20. V. Lott. *l.* 3. *q.* 26. *n.* 23.

102 §. 6. Si Novitius Societatis JESU per teſtamentum diſponat de rebus ſuis ſine facultate Superioris, Molin. dicit peccare, ſed Sanch. *c.* 3. *n.* 5. negat, quia eſt ſui juris, & poteſt ſemper revocare; renuntiatio tamen bonorum, quæ in Societate fit poſt vota, vel etiam ante vota poſt annum primum novitiatus, eſt abſoluta & irrevocabilis, ſecundum dicta n. 56.

103 §. 7. Scholaſticus Societatis JESU, quamvis illicite, valide tamen teſtatur de rebus ſuis ſine licentia Superiorum, Suar. Sanch. Caſtrop. *d.* 3. *p.* 2. *n.* 7. Lugo *in Reſp. Mor. l.* 4. *d.* 6. Pelliz. *t.* 4. *c.* 2. *a n.* 157. contra Mol. & Leſs. Tale autem teſtamentum eſt a Superiore irritabile, quamdiu teſtator vivit, ſed non eo mortuo, quia voluntas defuncti non amplius ſubordinatur voluntati Superioris, cum non ſit amplius ſubditus, Lugo *de Juſt. d.* 3. *nu.* 81. Et renuntiatio in favorem Collegii extra Provinciam, aut conſtituti ſub dominio alterius Principis, per ſe loquendo, non deberet admitti a Generali, ſi per hoc timeretur offenſa; in favorem autem loci in Provincia admitti non poteſt niſi a Generali, niſi, uti nunc habet uſus, non ſit ſupra 100. Imperiales, ad quos licentiam dare poteſt Provincialis, poteſtque Generalis acceptare tale legatum etiam mortuo ſcholaſtico teſtatore, quia quamvis donatio ſecundum aliquos ſit invalida, donatore mortuo ante acceptationem (cujus tamen oppoſitum cum aliis docet Lugo *d.* 23. *n.* 75.) nihilominus legatum eſt validum: ſumma enim eſt diſparitas, quia omne legatum prius poſt mortem valide acceptatur; Et in mortis periculo, quando Generalis conſuli non poteſt, poteſt Provincialis, aut eo abſente, Superior localis dare Scholaſtico licentiam condendi teſtamentum; atque etiam ſufficit licentia Provincialis, quando teſtamentum fit proxime ante profeſſionem, per quam ſtatim redditur omnino irrevocabile, Lugo *d.* 3. *n.* 116. Et idem eſt, ſi fiat proxime ante mortem ſub ratihabitione Generalis. Vide etiam *Pelliz.* ſupra. An ſit ſimonia paciſci de aliqua ſumma danda, ſi quis velit admitti ad Monaſterium, dictum eſt *l.* 3. *p.* 1. *n.* 187.

Q. 18. *Quid præterea notandum ſit circa votum paupertatis in Religioſo?* R. Seqq.

104 §. 1. Paupertatis votum violari poteſt pure utendo re aliqua abſque licentia Superioris, nam ſuppoſita illa ſententia, quod uſus etiam licitus tacti ſeparari poſſit a dominio, Religioſus ſine licentia utens pecunia, cujus dominium relinquet apud externum, peccabit contra paupertatem & dicetur proprietarius, non quod habeat dominium proprietatis, ſed quia habebit vitium proprietatis, utendo illa pecunia tanquam ſua; vovens enim paupertatem abdicat ſe poteſtate utendi re tanquam ſua: utitur autem re tanquam ſua, ſi illa utatur indipendenter a voluntate Superioris.

§. 2. Religioſus admittit vitium proprietatis & peccat contra 105 paupertatem, ſi ſine ulla licentia Superioris apud externum comedat aut bibat, quamvis enim externus dicat ſe velle retinere totum illius cibi & potus dominium, tamen talis modus conſumendi cenſetur in æſtimatione morali uſus rei tanquam ſuæ. *Nec obſtat*, quod Religioſus non peccet admittendo, v. g. ignem aut ſuffitum ſibi factum ab externo, *nam* in his habet ſe mere paſſive, & externus dicitur illum ignem aut ſuffitum ipſemet conſumere in gratiam Religioſi: e contra ſi Religioſus comedat aut bibat, ipſemet conſumit, & maxime active ſe habet, cum illum cibum & potum acceptet in ſuum uſum, ſibi applicet, & eumdem ſumat in alimentum, ita Suar. *de Relig. t.* 3. *l.* 8. *c.* 11. *n.* 42. Sanch. *in Dec. l.* 7. *c.* 19. *n.* 53. Amic. *de juſt. d.* 14. *nu.* 57. Tamb. *in Dec. l.* 8. *t.* 1. *c.* 2. §. 5. *nu.* 10. & alii contra Lug. *de juſt. d.* 5. *n.* 51. quia quamvis non affirmet abſolute, attamen inclinat in eam ſententia, quod Religioſus etiam comedendo & bibendo habeat ſe tantum paſſive, ſed oppoſitum ſatis conſtat ex dictis; recte tamen notat Tamb. *n.* 11. & *c.* 1. *n.* 2. ſæpe excuſari a mortali; ideoque etiam Suar. *n.* 43. dicit regulariter non perveniri ad mortale, nec per ſe loquendo, regulariter æſtimari materiam gravem in ordine ad paupertatem. Vide dicenda n. 133.

§. 3. Profeſſus non poteſt ſibi acquirere dominium rei donatæ 106 vel emptæ; hinc ſi det ſæculari & viciſſim ab eo recipiat aliquid, quod recipit, acquiritur Monaſterio, quod dat, manet Monaſterii, *Bonac. Baun.* & alii, quamvis oppoſitum dicant probabile Pelliz. & Dian. *p.* 10. *tr.* 14. *Reſ.* 2. putantes id, quod ſæcularis reddit profeſſo, cenſeri poſſe æquivalenter reſtitutionem illius, quod a profeſſo accepit.

§. 4. Ut licentia Superioris excuſet a violatione paupertatis, 107 debet eſſe obtenta ſine dolo; dolus autem eſt, ſi taceas id, quo declarato non ſolet dari licentia, vel ſi falſo exprimas tale, ob quod concedi ſolet, Suar. Sanch. Caſtr. *t.* 16. *d.* 3. *p.* 23. *n.* 1. Aliud eſt, ſi ea taceas, vel falſo exprimas, quibus non obſtantibus ſolet concedi licentia, quamvis difficilius, *Suar. Caſtrop.* ſupra.

§. 5. Non eſt contra paupertatem acceptare aliquid ſub conditione licentiæ obtinendæ, aut etiam donare, dummodo res recuperari poſſit, ſi negetur licentia; quia cum conditio nil ponat in re, reipſa ſuſpenditur actus, Lugo, Pelliz. *tr.* 4. *c.* 2. *n.* 438.

§. 6. Certum eſt ad licite acceptandum vel expendendum ſuf- 108 ficere licentiam præſumptam, quando Superior conveniri non poteſt, & urget occaſio. Suar. *n.* 3. Caſtrop. n. 6. Item certum exiſtimo, inquit *Caſtrop.* ſufficere licentiam tacitam, licet Superior conveniri poſſet: per hoc autem diſtinguuntur licentia præſumpta & tacita, quod præſumpta non ſupponatur de facto exiſtere ſed tantum extitura, ſi peteretur, & aliquando etiam vocatur interpretativa: e contra tacita cenſetur de facto exiſtere, vel quia virtute in alia expreſſa continetur, vel quia ex circumſtantiis prudenter colligitur adeſſe: ſic ſi Superior tibi concedat veniam peregrinandi, nec prohibeat aliquid recipere & recepta expendere, eo ipſo cenſetur conceſſiſſe, niſi tibi providerit de neceſſariis, Suar. *n.* 7. Item ſi conſuetudo ſit aliqua dandi vel recipiendi, & Superior non revocet, eam approbat, *Suar. Sanch. Caſtrop.* Item ſi ſciat aut videat fieri, & non prohibeat, cum poſſet, quia in diſſimulatione continetur quædam approbativa voluntas, Sanch. Caſtr. Pelliz. *n.* 417. ſecus eſſet, ſi difficulter impedire poſſet, eo quod, v. g. timeret, ne domus turbaretur tuis querelis, tum enim pure permittit & non excuſaris. *Nav. Mendoza, Rodriq. Suar. Sanch. Caſtrop.*

§. 7. Si licentia præſente Superiore ſit tantum præſumpta, quia 109 nempe credis Superiorem daturum licentiam, ſi peteres, & tamen non petis præ verecundia vel alio reſpectu humano, docent Nav. Sanch. Caſtr. Bardi *de Conſc. d.* 6. *c.* 3. §. 9. ad ſummum fore veniale ex illa operari, quia facis dependenter a voluntate Superioris ſaltem futura, ſi peteres; huic doctrinæ merito contradicunt Buſemb. ſupra, Eliz. *l.* 4. *q.* 15. §. 1. *in fine*, Lugo *d.* 3. *n.* 124. nam ſi ad vitandum mortale ſufficit credere, quod licentia daretur, ſi peteretur, nunquam petenda eſſet, nam vel creditur, vel non creditur danda; ſi creditur, jam non eſt opus petere; poterit autem fere ſemper probabiliter præſumi dandam ab aliquo ſaltem mediato Superiore; ſi non creditur, ſtulte petitur: ergo nunquam eſſet petenda in ordine ad vitandum mortale: itaque dicit Lugo *n.* 125. tum tantum poſſe ſic procedi ex præſumpta licentia, quando Superior ita eſt invitus ſolum quoad modum, ut ratione modi, qui diſplicet, non ſit etiam invitus quoad ſubſtantiam, ſolus enim modus tum manet contra voluntatem Superioris: de cetero ſi Superior ratione talis modi teneatur eſſe invitus etiam quoad ſubſtantiam, licentia præſumpta non ſufficit, tenetur autem ſæpe ex vi officii, etiam ſub mortali, ſic eſſe invitus, ne alioquin diſſolvatur diſciplina & obſervantia paupertatis: & ſimile dat *Lugo* de diſpenſatione, nam licet ſcias Superiorem hanc daturum, ſi peteres, tamen peccas operando illa non petita, dum peti poteſt, admittit tamen n. 126. aliquando ſufficere præſumptam ad hoc, ut Superior ſit invitus tantum quoad modum; nam ſi adſim Principi, qui oſtendat ſe optare Reliquiarium meum, prudenter judico Superiorem non eſſe invitum, nequidem quoad modum, ut ſtatim dem; ſi tamen Princeps optaret a me prius peti licentiam, & nihilominus ea non petita ſtatim darem, Superior adhuc non eſſet invitus quoad ſubſtantiam, ſed tantum quoad hunc modum. Requiri autem certitudinem moralem de futuro conſenſu Superioris, diximus *lib.* 1. *num.* 821.

Objic. Conſenſus præſumptus Domini excuſat a furto, ſecundum dicta *l.* 3. *p.* 1. *n.* 496. & 1033. Item excuſat a reſtitutione, ſecundum dicta *l.* 3. *p.* 2. n. 462. ergo ſimiliter a violatione paupertatis. Reſp. N. conſeq. quia cum Dominus tantum attendat ad ſuam utilitatem, regulariter præſumitur, quod diſplicentia talis modi non afferat diſplicentiam gravem quoad ſubſtantiam;

e contra

e contra Superior Religiosus debet attendere ad bonum commune Religionis, quod graviter pateretur, si invitus quoad talem modum non esset invitus quoad substantiam.

111 §. 8. Si res ex tacita vel præsumpta licentia sit consumpta, non esse opus manifestare Superiori, putant *Suar. Sanch.* quod verum esse dicit *Lug.* etiamsi illicite & absque ulla licentia esset consumpta, quia subditus non utetur amplius re illa, nec Superior poterit amplius circa illam disponere, si tamen sit vendita aut donata alteri, manifestari debet, quia mansit Monasterii, quod habet jus repetendi.

112 §. 9. Si licentia tibi sit debita, & injuste negetur, itaut injustitia negationis teneat se ex parte Superioris, non ideo tibi licitus est usus: licuti si injuste tibi negetur dispensatio, non ideo deobligaris; si autem licentia tibi ex parte tui debeatur, eo quod a Religione jus habeas, ut tibi concedatur, sufficit, ne votum violes, quia licentia tum jure ipso conceditur a Religione: hinc si Superior non suppeditet tibi necessaria ad victum vel vestitum juxta morem tuæ Religionis, licet simul negaret tibi licentiam acceptandi ab externis, licite acceptares, nam saltem subordinatus ejusmodi Superior nequit te obligare ad paupertatem strictiorem promissa, idest, ultra Religionis tuæ modum, Castr. *n.* 10. quæ tamen caute intelligenda sunt, nam vix poterit prudenter præsumi veniam injuste negari a Superiore, qui habere potest ex circumstantiis causas nobis ignotas.

113 §. 10. Si Superior illicite det licentiam, Navar. Sanch. *a n.* 21. Castr. *p.* 23. *n.* 4. dicunt subditum ita utentem peccare contra paupertatem, quia licentia illa est nulla; hinc dicunt ipsummet Superiorem ita utentem peccare contra paupertatem: contradicit Lug. *n.* 130. quia alias subditus magis peccaret contra paupertatem, si Superiore mandante furaretur, quod quamvis concedant Castrop. & Pelliz. *nu.* 419. tamen negant Suar. & Sanch. *n.* 55. *Si dicas*, subditum non furari sibi sed Monasterio, & ideo non esse proprietarium, *similiter* dico non expendere nomine suo sed Superioris, adeoque etiam non esse proprietarium: docet nihilominus recte Lugo *a n.* 131. & consentire videtur Pelliz. *n.* 437. quamvis talis subditus proprietarius non sit, cum propria auctoritate nil usurpet tanquam suum, attamen posse peccare contra paupertatem, si non retineat statum pauperis, quem in se conservare tenetur.

114 §. 11. Si Superior det licentiam ad usus illicitos vel superfluos, *Navar. Sanch. Castr. & Busemb.* ex eadem ratione dicunt tam Superiorem, quam subditum sic utentem peccare contra paupertatem, ac propterea ejusmodi licentiam esse invalidam; hinc si res pretiosa Religioso non sit, nec putetur pro se vel aliis usui futura, ut si ei donetur lapis valens contra morbum comitialem, quo nec ipse nec alius, ubi erit, putetur laboraturus, docet Less. *in anct. v. paupertas Religiosa*, *cas.* 3. Superiorem non posse ei relinquere, si alio migret: e contra S. Antonin. Silv. Turrecrem. Less. ipse alibi, Tabien. Az. Graff. aliique plures apud Sanch. *n.* 20. & cum Lugo *num.* 137. dicunt ejusmodi licentiam esse validam, adeoque subditum non peccare contra paupertatem, & videtur consentire Pelliz. *n.* 419. dicitque probabile Dian. *p.* 3. *tr.* 2. *res.* 65. quia si subditus cum licentia Superioris emat superflua, nemo dicet emptionem esse invalidam: ergo transfertur dominium pretii: ergo consensus Superioris fuit validus: similiter si subditus cum licentia Superioris admittat superflua ab externis, acquirit Monasterio: ergo licentia illa est valida, nec peccat contra paupertatem, si conservet statum pauperis, secundum ante dicta, quem conservare potest, licet cum licentia Superioris parvo sumptu conduceret meretricem, uti notat Lugo *nu.* 135. Et ideo etiamsi Religiosus cum licentia Superioris det externo aliquid etiam ad usum turpem, externum ad restitutionem non obligant Bann. Lop. & alii viri docti, quidquid contradicant Silvest. Mol. Rodrig. Sanch. Castrop. *n.* 5. notatque Rebell. saltem sæpe præsumi Religionem consentire, ne periclitetur fama Superioris vel subditi. *Nec obstat*, quod Superior non sit dominus sed tantum administrator, ipsi autem non sit commissa potestas sic administrandi, *num* 1. Saltem Monasterium est dominus, & disponere potest de rebus suis etiam ad usus illicitos: præsumitur autem sæpe consentire, uti notavit Rebell. 2. Licet Superior sit tantum Administrator: tamen nullum Monasterio inde nascatur damnum, nullo jure scitur, esse ejus potestatem restrictam ad solos usus licitos, atque ita potest Superior subdito dare generalem facultatem admittendi omni mense aureum, non restringendo ad admittionem licitam, vel illicitam; Lugo *n.* 139. Et quamvis plurimi cum Sanch. *n.* 30. dicant, si Superior det absolute licentiam, censeri limitasse intentionem ad solos usus licitos, quorum sententiam Lugo *nu.* 142. fatetur communem, & probabilissimam, tamen dicit oppositum non esse improbabile, quod ut verum absolute tenent Bann. Lop. Rebell. Salas, ac probabile dicunt Sair. & Dian. quia generaliter concedens licentiam vult, quantum potest, tollere impedimentum, quod esset ex defectu licentiæ, relinquendo usum conscientiæ subditi: sicuti si quis petat a te mutuum, vel commodatam pecuniam, das illam generaliter ad omnes usus, nec restringis ad usus licitos: sed neque cooperaris, etiamsi ipse adhibeat ad illicitos: fatentur tamen omnes communiter cum Silv. *p.* 1. *v. Abbatissa*, Superiorem peccare contra paupertatem, si cum damno Monasterii passim pro sua libertate de ejus bonis sine justa causa disponat; quales autem donationes sint Religiosis illicitæ, dictum est *l.* 3. *p.* 2. *n.* 808.

115 §. 12. Si Superior antecedens dederit mihi licentiam, valet etiamsi ipse ab officio decesserit, Lugo, Dicast. Dian. *p.* 11. *tr.* 8. *res.* 54. E contra quamvis Superior licite acceptet pro se aliquid, tempore, quo est Superior, ac etiam licite retineat tempore, quo non est Superior, uti recte Lugo contra Dicast. attamen non poterit expendere sine licentia moderni sui Superioris, quia tantum aliis, non autem sibi ipsi poterat delegare, seu committere potestatem ad expendendum pro tempore sequenti, cum inter delegantem, & delegatum debeat esse distinctio.

§. 13. Valet licentia prius negata a Prælato Superiore, si nulla hujus facta mentione eam obtineas a Prælato inferiore, etiamsi per regulam præscribatur, ut indicetur inferiori, cur negarit Superior. Ratio est, quia inferior habet de se potestatem ad hoc, uti suppono, & ignorantia negatæ ab alio licentiæ habet se per accidens, Pelliz. *n.* 446. Et quamvis Prælatus Superior prohibuisset inferiori dare talem licentiam, attamen adhuc valide daret, dummodo non sit addita clausula irritans factum, quia non ideo erat Prælato inferiori sublata sua potestas ordinaria, multa autem fiunt illicite, quæ tamen valent, Pelliz. *nu.* 436. Et idem est, si per statutum Ordinis prohibeatur, ne Superior det licentiam accipiendi aliquid, v. g. a consanguineis; nam si licentiam det sine causa, tantum agit contra statutum forte non obligans sub culpa, sed tantum ex Regula, si autem det cum causa, nullo modo peccat subditus, cum Superior possit ex causa dispensare in ejusmodi statuto: aut saltem acceptare poterit ipse Superior nomine Monasterii, & tum si det subdito, certo evitabitur omnis culpa. Pelliz. *nu.* 446. 116

§. 14. Si Religiosus peregrinus fiat subditus Superiori loci in quo est, ut fit in Societate JESU, hic potest dare licentiam, ut donet, & accepret, nec opus est postea licentia alterius Superioris, Pelliz. *a n.* 421. Si autem aliquid donet, vel recipiat sine licentia Superioris, quem habet, volens per litteras petere licentiam ab alio Superiore, v. g. a Provinciali, vel Generali, quem putat fore faciliorem, dicit Pelliz. *n.* 423. non peccare contra paupertatem, sed tantum venialiter contra obedientiam, & ita docet etiam cum aliis Sanch. apud Pelliz. *n.* 424. Religiosum non peccare nisi venialiter, si absque ulla venia hujus Superioris acceptet, ac retineat aliquid ad breve tempus, quo adveniet alius Superior, vel quo scribat Provincialis. 117

§. 15. Si acceptes rem Superiori tradendam, raro potest esse mortale, Castrop. *p.* 1. *n.* 5. si autem absolute acceptes cogitans donare Titio, cui etiam dones sine licentia, peccas, quia res per acceptationem tuam jam erat Monasterii: e contra si non acceptes, sed a donante petas facultatem ejus nomine dandi Titio, non peccas, Suar. Sanch. Castrop. *p.* 22. *n.* 4. Diana *p.* 1. *tr.* 6. *R.* 8. aliique multi; quod verum esse dicunt multi cum Sanch. Castrop. Dian. *p.* 3. *t.* 2. *R.* 65. quamvis donans non sciat, cui donare velis, sed id tuo arbitrio relinquat; quia relicta tibi sola personæ electio non immutat rem: si tamen tibi det rem, non determinans ejus usum, sed relinquens tuo arbitrio, ut nomine ejus in usum, quem voles, expendas, itaut etiam tibi possis applicare, Suar. *cap.* 15. *n.* 16. putat te sic acceptando sine licentia Superioris peccare contra paupertatem, sed excusat Castrop. supra, si nolis tibi applicare, nisi independenter a Superiore; hinc etiam Suar. supra, & Lugo *d. c. n.* 54. dicunt, si acceptas cum intentione expendendi nomine donantis in usum aliorum, & non in utilitatem, vel commoditatem tuam, te nullo modo peccare: docentque universaliter etiam Sanch. *c.* 30. *nu.* 4. Dian. *p.* 1. *t.* 6. *res.* 29. & alii nullo modo peccari contra paupertatem, si acceptentur eleemosynæ distribuendæ in pauperes etiam non designatos a donante, quia distribuens per hoc nihil dominii acquirit, & jus distribuendi non est dominium, nec usufructus, nec usus, sed tantum potestas disponendi nomine alieno, quod non facit proprietarium. V. Sanch. 118

§. 16. Si habes licentiam dandi aliquid Cajo, & des Titio, non peccas, nisi Superior dederit licentiam pro Cajo ob peculiarem rationem, negaturus, si petivisses pro Titio: Pelliz. *num.* 275. 119

§. 17. Si Titio Religioso detur licentia dandi aliquid, quod dari solet Religiosis, vel externis, hoc ipso secundum aliquos cum Dian. *p.* 3. *tr.* 2. *res.* 65. Cajus ejusdem Superioris cum Titio subditus habet licentiam acceptandi, quia dare, & accipere sunt correlativa: ergo licentia ad unum censetur etiam esse ad alterum, potestque Religiosus, cui volet, & solet dari, ejusmodi rem dare, quam habet cum licentia Superioris, & non solet concedi ad usum Religiosi, sed ad distribuendum aliis, Sanch. Bonac. Pelliz. *nu.* 428. Similiter habens licentiam generalem acceptandi, & dandi, potest vi talis licentiæ emere, & vendere, Lug. Pelliz. *n.* 315. Qui tamen habet licentiam acceptandi, & dandi v. g. munusculæ aliis, non ideo potest vendere, quia scitur eam non esse mentem Superiorum illa concedentium. 120

§. 18. Habens licentiam quotidie acceptandi medium aureum, si eadem die acceptat a pluribus aut successive plures medios aureos, peccat; nam privilegium, quod est contra communem obligationem, est strictæ obligationis, uti dictum est *l.* 1. *n.* 839. Accedit, quod moraliter coalescant in unam majorem summam, quam quæ licita est ei, Diana & alii cum Burgh. *cent.* 3. *cas.* 59. Et ut materiæ leves furti non coalescant, requirunt Fill. *t.* 31. *n.* 244. & Diana *p.* 1. *t.* 6. *R.* 34. saltem medium mensem; & idem putat hic dicendum Burgh. itaut velit intra duos menses nonnisi quatuor ejusmodi acceptationes fieri, licet forte non semper post unam interlabantur duæ septimanæ. 121

§. 19. Si Religiosus mittatur Romam, censetur habere licentiam ibi emendi spiritualia munuscula, & distribuendi, cum redierit, dummodo non fiant expensæ admodum excedentes, uti, aliis consultis, resolvit Pelliz. *n.* 431. 122

§. 20. Religiosi iter agentes vel extra claustra degentes facere possunt imprimis moderatas eleemosynas, id enim pietati & Religioni conforme est; deinde & donationes aliquas leves pro accepto beneficio, vel pro significatione amicitiæ; vel pro concilianda aliorum voluntate in favorem Religionis, Suar. *a n.* 11. Castrop. *num.* 3. 123

§. 21. Si Religiosus administret officium curæ animarum, quod sit beneficium saltem manuale, potest habere administrationem proventuum, & etiam bonorum immobilium annexorum, uti probabiliter Nav. si autem id, quod ei commissum est, non sit beneficium, sed v. g. Vicaria ab Episcopo non instituta, sed solum constituta ad tempus ob aliquam necessitatem, attamen habens 124

habens bona immobilia annexa, Superior non potest ei dare licentiam, ut ea administret. Trid. *sess.* 25. *c.* 2. *de Regul.* Si autem non habeat administrationem nisi aliquorum mobilium & emolumentorum, Superior concedere potest: Less. *in Auct. v. Paup. Relig. cas.* 4. 125

§. 22. Si religiosus sine licentia sumat rem e loco publico ac utatur, & postea reponat, Azor. Villal. Faber dicunt non peccare contra paupertatem, quia non ideo de illa disponit; Sanch. & Faust. dicunt peccare, quia usus ipse, qui fit sine licentia, est actus dominii, secundum dicta n. 104. Dian. *p.* 1. *t.* 7. *R.* 40. dicit, utramque sententiam esse probabilem, secunda tamen est probabilior & tenenda, nisi sit licentia generalis vel præsumpta. 126

§. 23. Religiosus longo tempore, scilicet per annum, utens sine licentia re aliena notabili, aut earn occultans, ne auferri possit, peccat mortaliter, Suar. Castrop. *p.* 21. *n.* 3. si tamen habeat palam, etiamsi superior non possit rescire esse alienam, Azor. Coriolan. Homob. & alii cum Dian. *p.* 3. *t.* 2. *R.* 65. dicunt non peccare mortaliter, si velit uti tantum ad tempus; Castr. contradicit, si ad longum tempus uti velit. 127

§. 24. An Religiosus possit inire contractus, & Monasterium ejusmodi contractibus obligetur, videri possunt Onn. *de contr. d.* 4. *sect.* 8. & Castr. hinc *d.* 3. *p.* 15. & 16. Et speciatim, si Religiosus ex rebus ad usum sibi concessis mutuet alter sine licentia, peccat: si tamen certus sit de restitutione, & commodet etiam externo, non peccat mortaliter, quia non transfertur dominium, nec res sit notabiliter deterior, uti suppono; usus autem temporalis non est tanti, ut censeatur esse materia mortalis, Laym. Sanch. Dian. *p.* 1. *t.* 7. *res.* 37. & alii. Idem de mutuo dicunt Led. & Pelliz. *n.* 281. quia quamvis per mutuum transferatur dominium, tamen vel hic non transfertur, vel cum restitui debeat, nec Monasterio causandum sit grave damnum per illam carentiam temporalem, actus ille mutuandi videtur esse quid leve. 128

§. 25. Religiosus non peccat mortaliter, si accommodato accipiat rem, licet magni valoris absque licentia, Pelliz. *n.* 284. Aliud est, si accipiat mutuo, quia tum vult acquirere dominium: putant tamen Suar. Pelliz. *n.* 283. non esse mortale accipere 10. aureos mutuos ad breve tempus: Quod si rem, quam accipit mutuam, aut quam quomodocumque acceptat absque licentia, non vellet acquirere sibi, sed Monasterio, cui etiam postea extraderet, regulariter loquendo non erit mortale, quia eousque præsumitur consensus Superioris quoad substantiam, Suar. Castrop. Pelliz. *n.* 267. 129

§. 26. Si Religiosus absque licentia pecuniam alienam permisceat suæ, licet alienæ dominium acquiratur, si permisceus id intendat, secundum dicta l. 3. p. 2. n. 118. attamen non videtur grave contra paupertatem, quia communicatio illa est valde materialis, & accidentalis, tenebiturque æquivalentem ex eodem cumulo restituere, Lug. *d.* 7. *a n.* 162. Quod si mel alienum misceret vino suo, ut faceret mulsum, peccaret contra paupertatem, quia notabiliter immutaret vinum, & Dominus mellis partialiter acquireret dominium vini, vel saltem Monasterium obligaretur Domino mellis pretium solvere; talem autem permutationem non potest facere Religiosus absque licentia. 130

§. 27. Si quis sine licentia permutet cum externo res sui Monasterii, & Monasterium per hoc non patiatur damnum, Lop. Rodr. Peir. Led. & alii, quorum sententiam Dian. *p.* 1. *tr.* 6. *res.* 38. vocat probabilem, dicunt non ideo peccari, quia res accepta videtur esse æquivalenter prior, & adesse censetur interpretativa licentia. Alii cum Sanch. *c.* 9. *n.* 97. probabilius contradicunt, quia permutatio est actus dominii, vel saltem usus rei tanquam suæ. 131

§. 28. Est contra paupertatem, si Religiosus sine licentia fidejubeat, aut accipiat aliquid conservandum in vim contractus depositi, quia non licet ei tales in se obligationes assumere, Sanch. Castr. *d.* 4. *p.* 13. §. 4. Non esset tamen contra paupertatem, si accepteret aliquid tantum in fidam custodiam, Castr. *d.* 3. *p.* 21. *n.* 6. 132

§. 29. Si Religiosus absque licentia faciat, & donet amico, v. g. picturam magni valoris, peccat, quia opus factum statim erat acquisitum Monasterio: si tamen ille amicus antecedenter petisset, ac subministrasset materiam, Religiosus autem fecisset pro ipso, non peccaret, quia potest sine licentia operam suam gratis exhibere alteri, Bonac. Val. Dian. *res.* 6. Pelliz. *n.* 295. 133

§. 30. Quoad quantitatem gravem, loquendum esse de Religiosis, sicuti de filiis-familias, docent Sanch. Rebell. & alii cum Fagund. *in Dec. l.* 7. *c.* 5. quantum autem requiratur, ut hi censeantur graviter peccare, dictum est l. 3. p. 1. a n. 1032. Addunt AA. citati Religiosos ordinarie censendos esse velut filios hominum mediocriter divitum, Lug. *d.* 3. *a n.* 172. putat Religiosos non esse omnino æquiparandos filiis quoad materiam paupertatis, eo quod Superior in illis sit magis invitus, non tam ratione damni temporalis, quam spiritualis, quod præcipue cavere tenetur: vide Pelliz. *a n.* 254. Notant autem Suar. Sanch. Castr. Fagund. Pelliz. *n.* 260. necessariam esse minorem quantitatem, si usurpetur res Monasterii, quam externi, quia Superior ob majus damnum Monasterii est magis invitus. 134

§. 31. Si quis absque licentia recipiat, aut expendat modica usque ad magnam quantitatem, *Nav. Vega*, *Graff. Carbo*, *Less.* censent probabile esse ista non uniri, adeoque non peccare mortaliter; sed oppositum tanquam probabilius tenent Sanch. Fagund. aliique cum Pelliz. *a n.* 257. excipiunt tamen parva comestibilia, quamvis ab initio esset animus illa prosequendi. Vide dicta l. 3. p. 1. n. 1016. quæ hic applicari possunt. 135

§. 32. Licentia data ad majorem summam, quam dare possit Superior, juvat saltem ad summam, quæ ejus potestatem non excedit, quia in separabilibus utile per inutile non vitiatur, Pelliz. *n.* 442. Religiosum posse repudiare domum non tamen hæreditatem sibi oblatam, dixi l. 3. p. 2. n. 1160.

Q. 19. *Quid specialiter notandum sit circa pauperiatem in Societate JESU, & domos illius professas?* R. seqq. §. 1. In Epitome Instituti pag. 248. sic habetur. *Gratis date debemus, quæ gratis accepimus, nec postulando, nec admittendo stipendium, vel eleemosynas ullas, quibus Missæ, vel Confessiones, vel prædicationes, vel lectiones, vel quodvis aliud officium nostri instituti compensari videantur... prohibitumque ne ullus Superior, ac ne ipse quidem Præpositus Generalis in eo dispenset; declaratum præterea nullius Superioris super ea re, vel licentiam, vel dispensationem, seu licitam, seu validam esse: quæ igitur sic donantur, ut conjectura sit id fieri intuitu ministerii, non sunt admittenda, donec donantes plane intelligant accipi non posse, nisi nomine eleemosynæ, & secluso omni alio respectu, atque hoc eodem modo ipsi quoque largiantur.* Hoc non obstante, imo quamvis in Const. *p.* 4. *c.* 7. §. 3. dicatur non convenire ullam Collegii dotationem admitti cum obligatione ad dandum, v. g. Professorem Theologiæ, tamen hoc non est contra paupertatem, vel Constitutiones, quæ tantum per modum consilii dicunt hoc non convenire, nec ideo pro ministerio admittitur stipendium, sed ad sustentationem necessariam personæ: Sanch. Pelliz. *tr.* 4. *c.* 2. *n.* 149. 136

§. 2. Stipendia acceptata pro Missis legendis, vel pro peragendis aliis ministeriis spiritualibus debent restitui ante hæc opera peracta, uti certum est: si autem jam sint peracta, Sanch. *in Dec. l.* 7. *c.* 28. *n.* 11. dicit adhuc esse obligationem restituendi non ex justitia, sed voto, nec posse tradi Superiori; aut expendi in pios usus, quia etiam Superior obligatur voto non admittere, ergo etiam non expendere admissa. Alii cum Castr. *t.* 16. *d.* 3. *p.* 11. *n.* 9. negant teneri restituere, quia votum tantum obligat, ut non admittas pro ministeriis faciendis, non autem ut post facta restituas; finis enim voti cum cessat, qui est, ut pro ministeriis nihil admittatur, quia gratis administrari debent. Sententia *Sanch.* videtur probabilior, quia si postea pro eis admittatur stipendium, non sunt administrata gratis. 137

§. 3. Si Titius Sacerdos Societatis legat Missas ad intentionem Sempronii Sacerdotis secularis, huic relinquens stipendia, quæ acceperat pro Missis legendis, videtur sic distinguendum. 1. Si constituentes Missas specialiter elegerint personam Sempronii (quod ordinarie non est) v. g. quia creditur legere devotius, fieri non deberet, quia sic defraudaretur intentio eorum; attamen tantum in circumstantia non adeo notabili. 2. Si stipendia multa jam recepta sint a Sempronio, qui nec ea possit restituere, nec satisfacere pro omnibus Missis, Titius posset supplere, quia in istis circumstantiis censetur gratis, & ex pura charitate legere, uti ex declaratione Claudii Aquaviva colligit Sanch. *n.* 24. 3. Si Titius non recipiat quidem stipendium, attamen circa illud disponat, v. g. dicat Cajo, da stipendium isti pauperi; & ego ad intentionem tuam legam Missam; vel si Sempronio dicat, tu accepta stipendium, ego loco tuo legam Missam, adhuc putat Castr. *n.* 7. eum licite agere, quia nec Titius recipit stipendium, nec Cajus illud dat pauperi, vel Sempronio nomine Titii sed suo, licet Titius det occasionem, gratis offerendo Missam, non aliter ac si Cajus daret pecuniam pauperi, vel Sempronio, quia Titius ab eo petivisset: sed hæc sententia communiter reprobatur, teste Pelliz. *n.* 137. hinc Rodr. Fagund. Sanch. *n.* 15. & 16. dicunt, Titium illicite agere, quia sic disponendo circa stipendium per quemdam quasi contractum *facio, ut des*, virtualiter acceptat stipendium, illudque redonat alteri, quorum utrumque est contra votum paupertatis. 4. Si Sempronius jam acceptarit stipendium, Titius nihil disponendo circa illud potest licite loco Sempronii supplere, Missam legendo, ita Michael Vasq. Salas, Castrop. *numer.* 8. contra Sanch. Ratio est, quia nec acceptatur stipendium a Titio, nequidem virtualiter, cum circa illud nihil disponat; nec in aliquo defraudatur Cajus; eratque Cajo perinde, per quem legeretur Missa. *Conf.* nam si Titius iturus Coloniam in favorem Sempronii, gratis ferret litteras, ad quas ferendas Sempronius esset mercede conductus, utique Titius non ageret contra paupertatem, nec conferetur sibi acquirere, & Sempronio donare illam mercedem, quidquid in contrarium dicat Sanch. *n.* 19. Item, si Titius pro Sacellano ex fundatione obligato suppleat in canenda Missa, non peccat patente Sanch. *n.* 18. quamvis Sacellanus pro hoc habeat suum proventum; idem est si pro aliquo concionetur, Confessiones audiat, &c. qui inde trahat consueta jura, ergo similiter in nostro casu. 138

Objicies. Sempronius non habet jus vel titulum retinendi illa stipendia, nisi mediantibus Missis Titii: ergo Titius legens Missas confert illi jus & titulum retinendi stipendia, ac proinde idem est, ac si stipendia illa acciperet & daret Sempronio. R. N. ant. nam jus, & titulum retinendi habet ex vi donationis onerosæ sive contractus innominati, *do, ut facias*, quo obligatur ad Missas per se alium legendas, quo onere levatur a Titio, qui tantum ponit Missas velut conditionem, sine qua Sempronius frui non posset illo jure, & titulo retinendi stipendia. 139

Instabis. Saltem obstat decretum III. Cong. XII. prohibens ipsimet Generali, ne Missas, quæ ad ejus intentionem celebrantur per Societatem, applicet secundum intentionem cujuscunque alterius, qui inde lucrum aliquod reportare posset aut levari oneribus Missarum. R. N. nam licet id prohibeat Generali, in positivis non valet illatio a majori ad minus, cum possit esse ratio pro uno, quæ non est pro altero: & circa Generalem reipsa sunt aliæ causæ, v. g. ut liberetur importunitate petentium, ut Societati vel alteri fini nos proximius attingenti applicet; ne detur occasio faciendæ injuriæ, nam posset Generalis offerre v. g. 100. Missas illi, qui pro his accepisset stipendium, e contra Sacerdotes Societatis, qui sub peccato non obligantur ad legendas eas Missas, possent non legere, & sic defraudaretur intentio dantis stipendium. Deinde decretum illud est revocatorium illius, quod antea licebat Generali, & aliis omnibus, estque etiam odiosum, ergo non est extendendum ad alias personas, sed hæ 140

manent in possessione libertatis ad hoc faciendum salvo voto paupertatis. Videri potest Lug. *in Resp. Mor. l.* 4. *d.* 30.

140 §. 4. Si quis principaliter voverat curare Missas, & consequenter secundario stipendia pro Missis, quia credebat se non posse illas gratis habere, poterit Sacerdos Societatis gratis in ejus favorem legere Missas, sicque qui voverat, poterit retinere stipendia, Sanch. Pelliz. *n.* 147. Si autem Sacerdos ad Societatem admissus cum onere Missarum debitarum ex acceptis stipendiis, aut jam professus, si post consumpta stipendia non possit per diis, aut jam professus, si post consumpta stipendia non possit per externos eas Missas constituere, potest juvari a Sociis, Pelliz. *n.* 145. & 146.

141 §. 5. Viri docti e Societate cum Pelliz. *n.* 142. putarunt, Sacerdotem Societatis posse titulo gratitudinis celebrare Missas, retento sibi cum venia Superioris stipendio, quod accepit pro constituendis Missis, si adsit probabilitas, quod is, qui Missas voluit, relicturus ei esset ex gratitudine illam pecuniam, si factum sciret.

142 §. 6. Scholasticus Societatis illicite, attamen valide disponit de bonis suis sine licentia Superiorum, ut dictum est n. 103. An autem peccet etiam Novitius sic disponens, dictum est n. 102. De cetero Scholasticus a Superiore jussus disponere de bonis suis peccat contra paupertatem, si id non faciat, quia vi voti tenetur non uti re sua invito Superiore, talis autem retentio est quidam usus sui dominii, Suar. Castrop. *p.* 2. *n.* 4. Et idem est de Coadjutoribus temporalibus non formatis: intellige autem semper, si sine causa detrectent, hanc enim possunt proponere.

143 §. 7. Si quis pecuniam sibi oblatam relinquat depositam apud alium, penes quem pecuniæ dominium remanet; vel si eam habeat apud se, ita ut dominium spectet ad alium, & nolit ea uti, nisi petita suo tempore venia a Superiore, Suar. Sanch. Laym. *l.* 4. *t.* 5. *c.* 7. *q.* 1. Diana *p.* 3. *tr.* 2. *res.* 65. negant esse contra paupertatem, quia non acceptat dominium, usum autem non vult nisi dependenter a Superiore; *Castrop.* dicit esse saltem imperfectum: sed quidquid de hoc sit apud alios Ordines, in Societate statutum est Congreg. 12. decreto 41. ut Superioris licentia, quæ postea ad talem usum daretur, sit nulla, & prorsus irrita, adeoque talis usus non poterit esse licitus Religioso Societatis.

144 §. 8. Quoad quotidiana videntur hæc ex consuetudine tenenda: 1. Est venia generalis ferendi sua resarcenda ad sartorem, vel sutorem, non autem accipiendi nova: si tamen illi ferant, quibus commissa est cura, possumus ordinarie præsumere, quod cum facultate faciant. 2. Si quis cum venia ferat aliquid ex uno Collegio ad aliud, non est opus ostendere in loco, ad quem venit, sed potest hic uti, aut consumere: excepta pecunia, quæ apud hunc novum Superiorem deponi debet. 3. Ad scripta mutuanda, vel donanda censetur esse venia: videtur tamen generalis venia petenda ad pallium, calceos, & similia mutuanda, item ad res parvas acceptandas, vel dandas. 4. Minister potest dare veniam pro rebus mutuandis, cujuscumque pretii sint: sed communiter non habet nisi ad medium Imperialem in pecunia, aut ad rem illius pretii dandam, vel acceptandam.

145 §. 9. Si aliqua Confraternitas, vel Sodalitas dissolvatur, sacra suppellex, quæ hinc erat propria, manet ad usum domus, vel Collegii, quia talis præsumitur fuisse voluntas, aut esse consensus Sodalium, quamdiu aliquid non resciturus, tales enim Sodalitates non sunt corpus stabile, sed manent dissolubiles ad arbitrium Societatis, & si hæc dimittat gubernationem, hoc ipso dissolventur, nec possunt ad alium locum pro libitu transire, ergo præsumendum est, quod dominium ornamentorum acquirat loco, in quo fuerant erectæ, Lug. *in Resp. Mor. l.* 4. *d.* 12. Ubi ex occasione notandum est, quod Sodalitates, ut aggregari possint, & sui privilegiis majoris Sodalitatis Romæ, debeant haberi in locis ad Societatem pertinentibus saltem quoad usum liberum, sive per conductionem, sive per concessionem habeat cum jure ibi manendi, & ceteros expellendi. V. Lugo *disp.* 40.

146 §. 10. Ut magis occurratur occasionibus ladendæ paupertatis Congregatio 12. decreto 38. sic statuit: *Delegatis confidentialibus dubitatum, nostrisne liceat acceptare legata, quæ confidentialia vocant, cum quis testator decedens jubet certam aliqui a nostris pecuniæ summam, aut rem a suis hæredibus dari, quam ille juxta testatoris mentem sibi secreto communicatam impendat: major quidem pars cum Patribus deputatis judicavit, satis, & pauperitatis observationi, & Societatis existimationi consultum videri, si ea tantum legata confidentialia respuantur, ex quibus videatur utilitas aliqua in societatem ipsam, aut in particulares personas redundare, sed cum huic decreto intercessum fuisset, re diu multumque agitata Congregatio omnibus interdictum voluit legatorum hujusmodi executionem acceptare, eaque plane ratione, qua Const. p.* 6. *c.* 3. §. 7. *testamentorum executio prohibetur* his verbis, *quoad fieri potest a negotiis sæcularibus abstineant (qualia sunt testamentariorum, vel executorum &c.) nec ea ullis precibus adducti suscipiant &c. Præposito tamen Generali, vel qui ab eo facultatem habet, relinquitur facultas dispensandi in casu aliquo necessitatis, vel majoris momenti ad finem divini servitii præfixum*: ita declaratio adjuncta. Videri potest Lugo *d.* 29.

147 §. 11. Domus professa non est capax ad retinenda bona immobilia, aut redditus, aut fructus, qui redditum loco esse possint, est tamen capax propriæ habitationis, villæ vel horti suburbani, uti habetur in Const. *p.* 6. *c.* 2. §. 5. potestque uti fructibus hinc provenientibus, uti pluribus exponit Lugo *disp.* 10.

148 §. 12. Non est licitum Domui professæ fructus horti vendere, vel hortum elocare: neque ex uvis facere provisionem vini, neque ex frumentis panem, aut cerevisiam, posset tamen seri frumentum, ut a jumentis in herba consumeretur, item est ipsi licitum alere gallinas, & harum ova, vel pullos edere; item habere columbas, vel apes ad usum domus; item porcellos, ut suo tempore mactentur; item piscinam, in qua pisces, non tamen in magna copia, adolescant; licitum etiam est habere commune cum aliis jus, modice piscandi in præterfluente amne: quod si fructus uno anno abundantes non possint a domo consumi, non ideo licitum est vendere ad emenda alia necessaria; uti nec permutare, v. gr. uvas cum tritico, quoties enim res est prohibita vendi, etiam censetur prohibita permutari.

149 §. 13. Domui professæ licitum est relinquere colono horti fructus; etiam cum potestate vendendi, si volet, ne hortus maneat incultus, retento tamen jure habitationis, & recreationis, non est autem licitum accipere unam partem fructuum relicta illi altera parte velut in mercedem laboris, id enim esset elocare hortum; imo nec videtur licitum cum colono concurrere ad expensas culturæ, & tum pacisci de parte fructuum habenda, quia esset æquivalenter locatio saltem partis horti; hinc multo minus licitum est vendere partem fructuum, ad solvendam mercedem colono, sed si ex cultura redundet in nos pars fructuum, vel utilitas, debet aliunde præstari merces colono. Similiter nec licitum est vendere fructus ad necessarias expensas pro fabrica, vel tegimentis horti, nam sic censeremur pro his habere ancа, vel redditus. Ratio omnium est, quia bona mobilia non possunt aliter Domui professæ fructificare, nisi ad solos usus ejusdem domus.

150 §. 14. Domus professa potest institui hæres, aut legataria bonorum etiam immobilium, dummodo hæc alienet, & se exuat omni jure civili ad illa, quamprimum commode potest: si tamen deest emptor, potest retinere ad modicum tempus, quale censetur, quod est infra decennium: Lug. *d.* 11. Quod si ei legetur, v. g. domus, non poterit hanc vendere Titio ad vitam cum potestate recipiendi dominium post mortem Titii, hoc enim esset, vel elocare accepto semel, & simul illius temporis locagio, vel vendere solum dominium utile retento dominio directo proprietatis; imo nec videtur esse licitum vendere cum pacto retrotrahendi, quando volet pecuniam refundere, quia sic reipsa non plane alienaret, nec se exueret omni jure civili ad illam: potest forte excipi, nisi talis res non esset quidem nunc, attamen prævideretur futura postea necessaria ad usum, v. g. ad constituendum novum ædificium, augendam recreationem, instituendum Collegium, posset enim censeri tum retineri ad usum proprium; imponendo emptori solam obligationem personalem ad revendendum.

151 §. 15. Si testator obliget hæredem ad offerendos pro eleemosyna omni anno 100. aureos domui professæ, hæc potest acceptare, quia per hoc ipsa nullum jus, vel actionem acquirit, sed hæres habet obligationem ad solum testatorem, Lug. *d.* 7. Si tamen testator relinqueret hæreditatem Collegio cum obligatione annue numerandi 100. domui professæ, Const. *p.* 6. *c.* 2. §. 2. id prohibent, etiamsi esset ad conservationem templi a testatore fundati, quia non voluerunt penes Societatem esse ullam actionem, dispositionem, aut dispensationem ejusmodi rerum domui professæ applicandarum: uti exponit Lugo *d.* 8. & 9. gravari tamen potuit Collegium ad adificandam domum professam, uti admittit Lugo *a n.* 10.

152 §. 16. Missionarii, quamvis sint professi, possunt habere reditus, etiam non annexos certo Collegio, nisi mediate, in quantum personæ ipsorum ad certum Collegium spectant; nec est opus, ut vel ipsi rectori Collegii, vel collegium de eorum redditibus reddat rationes, sed satis est reddi Provinciali. Similiter ejusmodi Missionarii quoad contractum census aliosque similes possunt, quod rectores; non videntur tamen sine licentia Provincialis posse elocare in perpetuum aliqua accepto nunc simul pretio, quia hoc est in grave præjudicium secuturorum, & hæc conformia sunt praxi, uti responderunt mihi viri docti ante hac Missionarii, & judicarunt Theologi a me interrogati.

153 *Q.* 20. *Quid circa votum castitatis in Religione sit præterea notandum?* R. seqq. §. 1. Certum est ex communi sensu fidelium, quod votum castitatis in Religione, imo & in sæculo emissum, se extendat non tantum ad cavendos actus luxuriæ consummatæ, idest, in quibus intervenit voluntaria effusio seminis etiam extravas, sed ad alios quoque motus, & delectationes venereas cavendas, uti demonstrat Card. *in* 1. *crisi d.* 36. *Nec obstat*, quod S. Th. 1. 2. *q.* 143. *art. un.* O, ponat hoc discrimen inter castitatem, & pudicitiam, quod castitas sit circa illa, quæ ordinantur ad generationem, pudicitia autem circa delectationes circumstantes, puta, quæ sunt in osculis, tactibus, amplexibus, *nam* satis se explicavit postea *q.* 151. *art.* 4. docens, pudicitiam versari circa omnia ve nerea, & pudicitiam ordinari ad castitatem, non quasi virtus ab ipsa distincta, sed quod pudicitia *magis* respiciat hujusmodi signa exteriora; si autem respiciat magis, ergo saltem minus respiciet alia venerea: hinc *art.* 2. dicit, quod castitas proprie sit specialis virtus, habens sibi oppositam specialem malitiam, scilicet concupiscentias delectabilium, quæ sunt in venereis. Adde, quod per castitatem Religiosam intelligat S. *Th.* continentiam; nam *q.* 186. *art.* 4. ait, continentia perpetua requiritur ad perfectionem Religionis, sicut & voluntaria paupertas; atqui *q.* 155. *art.* 2. docet, materiam continentiæ universaliter esse concupiscentias delectabilium tactus in venereis, ergo.

154 §. 2. Etiam certum est quod castitas, quæ votetur, se extendat ad actus internos luxuriæ cavendos, nempe delectationes, & desideria pure interna, uti habet communissima cum *Card.* Ratio est, quia votens se obligat ad castitatem, secundum receptam ab omnibus in Ecclesia significationem hujus nominis, *castitas*, quæ comprehendit omnes actus contentos sub 6. & 9. præcepto Decalogi, citatque Card. *n.* 90. auctores 22. qui vel in terminis afferunt id esse certissimum, vel omnino supponunt, nec dubitare audent, ex quo consensu Theologorum fit evidentia moralis: ergo licet *Caram.* & unus Summista contrarium teneat, opinio eorum non est probabilis. *Conf.* quia in quæstione, quæ dependet a significatione vocis, communis sensus omnium, vel fere omnium facit evidentiam moralem, talis autem est hæc quæstio: & eodem argumento evincitur, quod votum jejunii comprehendat abstinentiam a carnibus, quia vox, *jejunium*, etiam illam significat: de essentia enim vocis significativæ,

tivæ, ut talis, est communis usurpatio, communis autem usurpatio vocis, *castitas*, est abstinentia ab omnibus venereis; ergo.

Objic. S. Aug. contra Julian. *l.* 4. *de Civ. l.* 1. *c.* 18. vocat pudicitiam virtutem animæ, virginitatem autem, sive castitatem vocat rem corporis, atqui non vovetur pudicitia, sed virginitas, aut castitas, ergo. Resp. 1. Non voveri virginitatem, sed castitatem, quæ cum pudicitia respicit etiam interna. Resp. 2. *S. Aug.* non dicit pudicitiam differre a virginitate, quæ est virtus, sed ab ea, quæ est integritas corporis, cum virginitas, quæ est virtus, non possit violenter auferri, pudicitiam auferri, prout est integritas corporis, secundum dicta *l.* 3. *p.* 1. *n.* 917. ideo autem S. Aug. dicit pudicitiam esse virtutem animæ, quia recipitur, & conservatur in anima, neque potest ab extrinseco tolli, uti tolli potest virginitas corporis, sed ex hoc non sequitur, quod pudicitia non respiciat delectationes etiam externas, ut n. 154. dictum est. Adde, quod castitas, quæ vovetur, secundum S. Aug. etiam sit virtus animæ, nam *l. de mendacio c.* 19. ait, *Confessio ad impudicitiam corporalem, castitatem animi violat & c.* 20. ac alibi sæpe repetit has voces, *castitas animi: Et c.* 7. 19. 20. dicit, *corporalis ergo pudicitia corrumpi, nisi in animo, non potest*, quia nempe est corporalis terminative, & subjective in animo: & ibidem octies repetit pudicitiam corporis: & Epist. 109. *ne dicatis vos habere animos pudicos, si habeatis oculos impudicos, quia impudicus oculus impudici cordis est nuntius*, ubi impudicitia non soli cordi, idest internis affectibus tribuitur, sed etiam oculis corporeis. Denique Tom. 9. *l.* 12. *de abusionum gradibus gradu*, 5. dicit duobus modis constare veram pudicitiæ exercitationem, corporis habitu in superficie, & animi affectu interno.

155 §. 3. Probabile est, quod votum castitatis Religiosæ etiam versetur circa actus, qui terminantur ad impudicitiam alienam, ideoque Religiosum, qui etiam sine propria delectatione concurrit proxime, & immediate, v. g. per tactum, ad pollutionem hominis sæcularis, violare votum suæ castitatis: ita Card. dicens sententiam oppositam esse damnatam a S. fidei tribunali. Ratio est, quia utitur membris suis ad impudicitiam mortalem, etiam sine delectatione propria, peccat mortaliter contra propriam castitatem, sed qui tactu provocat alterum ad pollutionem, sic utitur membris suis, ergo. Major prob. quia si fœmina, aut mas sine delectatione propria admittat alterum ad vas naturale, vel præposterum, quia utitur vase suo ad impudicitiam mortalem, peccat mortaliter contra propriam castitatem, & committit fornicationem, vel sodomiam, ergo. *Conf.* quia si quis absque delectatione propria, dormientem tactu provocet ad pollutionem, peccat mortaliter contra castitatem; idem docet Sanch. *de Matr. l.* 9. *d.* 23. *n.* 6. si quis fatuos conjungat ad copulam: sed talis non peccat contra castitatem alienam, quia dormientes, & fatui non peccant: ergo contra propriam: imo licet probabilis sit sententia Sanch. Castr. Ar. riagæ, Peliz. & Caram. Religiosum, qui ex odio, vel invidia desiderat impudicitiam alienam; aut suadendo inducit sæcularem ad eam sine delectatione propria, non peccare contra votum suum, contrarium tamen veluti probabilius tenet Card. quia votum castitatis Religiosæ est de materia omnimodæ castitatis, uti habet communis sententia relata *n.* 3. atqui in omnimoda castitate continetur castitas aversans actus verlantes circa luxuriam alienam: ergo. Adde: quod is non sit vere mente castus, qui desiderat fornicationem alienam, vovemus autem castitatem etiam mentis, & hoc habet speciale castitas, ut actus adversantes luxuriam alienam censeantur actus castitatis propriæ, quia nempe voluntas luxuriæ alienæ est contraria puritati mentis propriæ: ergo.

Objic. Ergo si Religiosus sine ulla delectatione propria procuret in bestia effusionem seminis: aut saltem si faciat; ut conjuges sibi reddant debitum, peccabit contra castitatem propriam. 2. Ergo similiter peccabit Religiosus contra votum paupertatis, vel obedientiæ, si faciat, ut alter sit proprietarius, vel inobediens; item peccabit contra præceptum Missæ die festo, qui postquam audivit Missam, causa est, ut alter Missam non audiat. *Resp. ad* 1. N. seq. quia tales effusiones seminis nequidem materialiter sunt malæ, sed in brutis est mere naturalis, & incapax honestatis; in conjugibus autem est honesta: ergo concurrendo ad illas sine delectatione propria non est contra castitatem. *Ad* 2. Etiam n. seq. disparitas est, quod voveatur castitas corporis, & mentis, huic autem repugnat inductio ad luxuriam alienam: e contra non vovetur paupertas, vel obedientia mentis, sed hæ spectant tantum ad perfectionem illorum votorum: similiter præceptum Missæ, quo obligor, tantum tendit ad auditionem a me ponendam, & ita similia vota, aut præcepta interpretatur communis sensus omnium, de voto autem omnimode castitatis aliter censent.

Instabis. Nemo vovet castitatem alienam, aut procurationem castitatis in alio: ergo nec peccat contra votum, faciendo alium esse luxuriosum. *Resp.* N. conseq. castitas mentis, quam vovet, id comprehendit, ut non intendat luxuriam alienam, uti ante dictum est.

156 §. 4. Peccat contra suum votum castitatis, qui se exponit periculo illud per se ipsum violandi, ut ex communi doctrina de periculo, dicetur *l.* 5. *a n.* 252. Docetque Carden. *d.* 39. tanquam probabilius, & conformiter ad hic dicta *n.* 156. quod etiam ille peccet contra suum votum castitatis, qui alterum exponit periculo violandi castitatem, quamvis in hoc postremo alii contradicant.

157 §. 5. Sanch. *de Matr. l.* 7. *d.* 27. *n.* 13. & alii cum Dian. *p.* 6. *t.* 7. *R.* 51. dicunt, Titium invalide professum teneri ad perpetuam castitatem ex voto simplici castitatis, quod includatur in voto solemni; sed si ratio valet: ergo etiam ex voto simplici tenebitur ad paupertatem, & obedientiam, quod nemo dicet, simili enim modo vovit omnia: itaque dicendum est cum Suar. *de Relig. t.* 3. *l.* 7. *c.* 2. *a n.* 14. consulendam esse intentionem Titii, si enim non intenderit se obligare ad castitatem, nisi in Religione, est liber, nec professio habet ullum effectum, uti etiam declarat Trid. *sess.* 25. *c.* 15. *de Regul.* Et idem est, si Titius professus sit invalide in hac Religione, nam non ideo tenebitur ad aliam, quia licet *Cap. Perfectum, de Regul.* & *Cap. Constitutionem, de Regul. in* 6. dicatur teneri ingredi aliam Religionem, hoc intelligitur, si profitens in hac Religione intenderit se obligare ad Religionem, non autem si intenderit se obligare ad hanc præcise, aut alioqui ad nullam aliam, & simili modo explicandum est *Cap. Quidam*, & *Cap. Placet, de Convers. conjug.* ubi dicitur, qui vivente conjuge professus est in Monasterio, altero mortuo, teneri ad Castitatem.

158 *Q.* 21. *Quid circa votum obedientiæ Religiosæ sit præterea addendum?* R. seqq. §. 1. Subditus tenetur obedire Superiori imperanti aliquid probabiliter licitum, quamvis subdito probabilius sit illud esse illicitum, uti ostendimus *l.* 1. *a n.* 432. Item tenetur obedire in dubio, an legem ferens sit legitimus superior, si hic superior habeat possessionem sui officii, uti dictum est *ib. n.* 592. Item in dubio, an superior habeat potestatem hoc imperandi, aut an lex sit justa, secundum *ib. dicta a n.* 594. Non tamen tenetur obedire, si tam superior quam subditus dubitet, an hoc, quod imperat, sit illicitum, ut *ib. dictum est n.* 595. Quamvis autem Lugo *de just. d.* 18. *a n.* 21. & pluribus *in Resp. Mor. l.* 3. *d.* 19. contendat, etiam posito præcepto superioris posse subditum manere dubium, an liceat exequi rem præceptam, si nempe non fiat ei probabile saltem per ipsam auctoritatem superioris, quod res sit licita; ideoque dicat subditum non teneri tum obedire, quia cum non possit judicare esse probabile, quod sit licitum, manebit practice dubius: est autem illicitum operari cum dubio practico: contra tamen est, quia subditus, per se loquendo, licite non potest manere practice dubius, sed debet judicare, quod objectum tale sit licitum, quia in dubio præsumptio stat pro superiore, quod præcipiat licita, nisi constet esse illicita, ut dictum est *l.* 1. *locis cit.*

159 §. 2. Rem indifferentem posse per præceptum superioris fieri materiam illius virtutis, ex cujus motivo præcipitur, diximus *l.* 1. *a n.* 624. Disputat etiam fuse Card. *in* 1. *crisi d.* 28. an posse superior sub obligatione præcipere aliqua ultra Regulam, & ultra media ad eam observandam necessaria, adeoque an habeat auctoritatem non restrictam ad hoc vel illud, & concludit posse præcipere ea, in primis quæ Deus & Ecclesia etiam præcipiunt: deinde etiam alia, quando per regulam datur libertas condendi nova statuta aut etiam alia præcipiendi: de cetero tenet communis cum Castr. *t.* 16. *d.* 4. *p.* 4. Superiorem non posse præcipere ea, quæ sunt absolute extra Regulam; posse autem per reformationem præcipere ea, quæ sunt conformia Regulæ antiquæ: similiter posse graviter obligare ad ea, quæ sunt in Regula, quamvis hæc graviter non obliget, probat fuse Card. *tota d.* 30. Videri potest Castrop. *p.* 5. ubi in particulari examinat, quænam præcipi possint Religioso. Vide dicta *n.* 68. *in fine.*

160 §. 3. Si in Monasterio, quod Episcopo subjectum est, contraria præcipiant Superior & Episcopus, subditus in illis, quæ spectant ad Regulam & statuta Ordinis, tenetur obedire superiori, quia in hujus manibus vovit obedientiam secundum Regulam: in aliis autem, quæ spectant ad disciplinam Ecclesiasticam, tenetur obedire Episcopo, quia quoad illa est superior ipse Episcopo subjectus, S. Th. Aug. aliique cum Silv. *p.* 1. *v. Abbas caf.* 3. si tamen Episcopus cum causa rationabili dispenset circa statuta, & tum præcipiat, debebit obedire Episcopo: non item si sine causa dispenset. Quod si Religiosi sint subditi Episcopo velut Prælato, itaut ei emittant votum obedientiæ, debent quoad omnia magis obedire Episcopo, quam aliis superioribus subordinatis, Sanch. *in Dec. l.* 6. *c.* 1. *n.* 11. & 12. Notatque etiam recte Silv. *v. Appellatio*, si subditus injuste gravetur a superiore, posse appellare ad Episcopum, cujus jurisdictioni subest Monasterium. Et de potestate appellandi videri potest etiam Castr. *p.* 15. de pœnis autem, quas infligere possunt superiores, agit fuse *num.* 14.

161 §. 4. Voluntas Religiosi ita est ligata, ut nequidem sepultura possit eligere, uti fuse deducit Castr. *p.* 13. §. 8.

Circa alia vota & præcepta, quæ votis substantialibus adjici solent in Societate JESU, videri potest Castr. *tota d.* 5.

162 *Q.* 22. *Quid notandum sit circa votum non procurandi nec acceptandi Prælaturam vel Dignitatem?* R. seqq.

§. 1. Prælatus strictè dicitur, qui habet curam animarum cum jurisdictione, itaut possit subditos corrigere & punire, AA. cum Less. *in Auct. v. Prælatus caf.* 1. Hinc docet Lugo *in Resp. Mor. l.* 4. *d.* 36. ex declaratione *Urbani VIII.* per Prælationem intelligi quodcumque officium de jure, usu vel consuetudine habens annexam jurisdictionem Ecclesiasticam, quale quid est etiam Officium Guardiani, Prioris, & in Societate JESU Visitatoris, Vice-Rectoris, non tamen Ministri, Professoris, Procuratoris etiam Romam mittendi, &c. Vide Castr. *t.* 16. *d.* 5. *p.* 5. *n.* 6. Per Dignitatem extra Religionem intelligitur etiam Vicarius Episcopi; Item secundum Castr. *p.* 6. *n.* 3. quæ vis Dignitas etiam in Collegiata tantum Ecclesia, quamvis jurisdictionem non habet annexam.

163 §. 2. Si Religiosus voverit nequidem indirecte prætendere Prælationem, uti vovent professi Societatis JESU, non peccat, quamvis interne appetat, dummodo exterius non manifestet, Suar. Vasq. Sanch. Castr. *p.* 5. *n.* 2. Putat autem *Suar.* si actiones exteræ de se indifferentes eo fine fiant, ut superior moveatur ad dandam Prælationem, peccari contra votum, uti & tum, inquit Less. *caf.* 3. si ideo dentur munuscula, vel præstentur officia, quæ alioquin non præstarentur, sed Sanch. & Castr. *n.* 3. recte contradicunt, nisi ex circumstantiis possit colligi ambitiosus animus, alioquin non censeris ambire apud homines, quod solum est turbativum reguminis, & offensivum communitatis; hinc si tale externum obsequium, quod præstas potenti promovere, æque soleat præstari ab alio, & a te nunc præstetur, quia tuum est servire, quamvis nunc per illud

obsequium intenderes benevolentiam Promotoris, non videtur fore contra votum; inquit Leff. quia actus ille censetur procedere ex debito officii, & illa tua ambitio esset mere interna.

164 §. 3. Si videas te eligendum in Priorem, vel Definitorem, non poteris salvo voto agere, ut eligaris potius in Definitorem, sic enim prætenderes officium cadens sub voto, Leff. Nec potes alteri dare tuum suffragium pro uno officio, ut per hoc, alterum officium in te cadat, sed debes sincere dare suffragium, uti ratio poſtulat, & alias feciſſes: ſi autem detur tibi optio, ut præſis uni loco e duobus, ſi debebas præeſſe alterutri, potes eligere, quem voles; electus tamen ad unum non potes agere, ut transferaris ad alterum, ſed poſſes petere omnino liberari, aut ſi id obtinere non poſſes, ut ad alium locum transferreris, ubi melius Deo ſervire poſſes, Leff. *ſupra*. De ambitu pro incerta perſona, videri poteſt Lugo *d.* 25.

165 §. 4. Si voverit nequidem acceptare Prælationem, vel Dignitatem extra Religionem ſuam, niſi cogatur præcepto illius, qui ſibi id ſub peccato mortali præcipere poteſt, per hunc potentem præcipere intelligitur ſolus Papa, ut declaravit Urb. VIII. apud Lug. *l. 3. d. 4. n.* 19. *& l. 4. d.* 36. Ratio autem eſt, quia Prælati Regulares non poſſunt præcipere niſi ea, quæ retenta Regulari ſubjectione ad ipſos, poſſunt impleri: hinc præcipere non poſſunt id, per quod quis ab eorum juriſdictione eximitur, id enim eſſet dicere, quia es mens ſubditus, præcipio tibi, ut non ſis meus ſubditus, & ideo nequidem Generalis Ordinis poteſt præcipere, ut quis acceptet beneficium curatum, vel ſimplex, niſi ſit regulare ejuſdem Religionis, Nav. Suar. Sanch. Caſtr. *d.* 4. *p.* 5. *n.* 3. quia nempe per tale beneficium conſtituereturex extra obſervantiam Ordinis, & Regulam: ſimiliter quamvis Generalis poſſit Scholaſtico Societatis JESU dare facultatem tranſeundi ad ſæculum, vel ad alium Ordinem, tamen non poteſt ita præcipere, uti recte Caſtr. ſupra, & pluribus Lug. *l. 3. d.* 4. *a n.* 6. poſſe autem Papam iſta omnia præcipere, ſuſe demonſtrat Lugo *d.* 5. quia remanet ſubjectio ad Papam; Et *n.* 14. docet cum Suar. ſi quis e Soc. JESU jam factus ſit Cardinalis, poſſe non obſtante voto acceptare Epiſcopatum, imo & Papatum, quamvis necdum ſit Epiſcopus, vel Cardinalis, ſed adhuc ſolum profeſſus Societatis, attamen *a n.* 15. oſtendit non poſſe hoc alicui præcipi per Collegium Cardinalium.

166 §. 5. Si quis ab Ordine, ubi eſt tale votum non acceptandi dignitatem, tranſeat ad Ordinem, ubi non eſt, manet obligatus priori voto, uti declaravit Urbanus VIII. apud Lug. *ſup. n.* 1.

167 *Q.* 23. *An poſſit quis abſolvi a votis Religioſæ profeſſionis?* R. Vota ſubſtantialia Religionis tolli non poſſunt ab illo; qui ſit Papa inferior, uti habet Trid. *ſeſſ.* 25. *c.* 1. *de Regul.* quia cum per approbationem, & confirmationem Papæ vim habeant, inferior non poteſt ejus diſpoſitionem tollere. Nec a Papa irritari poſſunt, quia poteſtas irritandi provenire deberet a Statu, quem Profeſſus inivit per vota: ſed nemo poteſt dare poteſtatem ad deſitionem, & interitum ſui: ergo: imo nequidem Papam poſſe ea commutare, aut diſpenſare, docent S. Th. 2. 2. *q.* 88. *art.* 11. Arriag. & alii, 1. quia *Cap. Cum ad Monaſterium 6. de ſtatu Monach.* dicitur, *Abdicatio proprietatis ſicut & cuſtodia caſtitatis adeo eſt annexa Regulæ Monachali, ut contra eam, nec Summus Pontifex poſſit licentiam indulgere.* 2. Quia Profeſſus eſt per vota traditus Deo; item conſecratus Religioni, res autem ſemel tradita non poteſt revocari, & ſemel conſecrata, quamdiu manet, non poteſt conſecrationem amittere: ergo. Oppoſitum tenuit aliquando S. Th. & conſtanter tenent Dur. Val. Suar. Azor. Leſſ. alique plurimi cum Sanch. *de Matr. l. 8. d.* 8. *n.* 7. & Caſtr. *tr.* 16. *d.* 5. *p. ult.* quia licet hoc non poſſit ordinarie, & ex privata cauſa, neque in ſenſu compoſito ſtatus Monachalis, quod videtur velle Decretalis citata, attamen exigente cauſa publica, & graviſſima poteſt permittere, ut Religioſus Profeſſus uxorem ducat, ſicque a ſe dividat ſtatum Monachalem, tum enim Deus exigente neceſſitate remittet jus acquiſitum, & deſinet conſecratio per revocationem deputationis ad uſum ſacrum, & per converſionem ad uſum profanum. Videri poſſunt Suar. *de Reli. t.* 3. *l.* 9. *c.* 26. & Sanch. *ſupra*.

168 *Q.* 24. *Quid notandum ſit circa exemptionem quorumdam Regularium?* R. De hac ſuſe agit Sanch. *in Conſ. l.* 6. *c.* 9. *d.* 1. *& ſeqq.* apud quem videri poſſunt hæ aſſertiones deductæ, & probatæ. 1. Regulares jure communi eximuntur a Diœceſana lege, ad quam ſpectat convocari ad Synodum, ad ſepulturas, ad ſolutionem alicujus rei in ſignum ſubjectionis, decimationum, hoſpitiorum, &c. jure tamen commmni non eximuntur a lege juriſdictionis, ad quam pertinet examen pro Ordinatione, vel cura, datio curæ, prædicatio Evangelii, punitio delictorum, &c. 2. Pleræque Religiones nunc exemptæ ſunt a juriſdictione Ordinariorum, & nequidem ratione uniformitatis obligantur præceptis Epiſcopalibus, excepta celebratione feſtorum, & ceſſatione a Divinis tempore interdicti: poteſt etiam Epiſcopus agere contra exemptos in delictis publicis, vel contractibus extra locum exemptum, vel circa rem non exemptam factis; in cauſis mercedum, & miſerabilium perſonarum; item ſi turbent ejus juriſdictionem, item poteſt componere controverſias eorum circa præcedentiam, & adigere ad proceſſiones, exceptis Monachis recluſis, & Societate JESU. 3. Si timeatur fuga, poteſt exemptus in gravi delicto deprehenſus capi ab Epiſcopo, ſed intra 20. horas extradi debet Superioribus: poteſt etiam Epiſcopus capere apoſtatam. 4. Novitii volentes manere in Religione exempta gaudent exemptione. 5. Exempti non tenentur ad jus reverentiale, ideſt, ad obviandum Epiſcopo introeunti. 6. Nequit Epiſcopus in Eccleſiis exemptorum, ſi inviti ſint, convocare proceſſiones, celebrare Ordines, Miſſas, officia, judicia, nec viſitare, nec compellere, ut in Monaſterio vice carceris retineant reum, etiam Eccleſiaſticum. 7. In dubio, an juriſdictio contra exemptos pertineat ad Epiſcopum, judicat ſolus Papa. 8. Exempti non poſſunt reſignare beneficium niſi in manus Papæ. 9. Omnes exempti manent ſubjecti Nuntio a latere, vel habenti hujus poteſtatem.

Q. 25. *Quæ officia, & actiones ſpecialiter prohibeantur Religioſis?* R. §. 1. Religioſus non poteſt eſſe Judex negotii forenſis, aut Eccleſiaſtici, niſi cum licentia Superioris ſaltem localis, & utilitate ſaltem indirecta Monaſterii, *Cap.* 35. *Monachi*, 16. *q.* 1. Quod extenditur etiam ad Canonicos Regulares, *Cap. Ex parte, 2. De poſtulando*, Sanch. aliique cum Caſtr. *tr.* 16. *d.* 4. *p.* 12. §. 1. Similiter non poteſt nomine proprio in civilibus eſſe actor, vel reus, cum nec agere, nec conveniri poſſit, ſed ſolum Monaſterium, cui ſe dedit, uti habent jura, & AA. cum Caſtrop. §. 2. Nec fungi poteſt officio advocati, procuratoris, tabellionis, teſtis, exceptis caſibus, de quibus Caſtr. §. 3. & 4. Nec tutoris, aut curatoris, *c. Pervenit, diſt.* 86. V. Caſtr. §. 7.

§. 2. Prohibentur etiam Religioſis actiones extrajudiciales, niſi Superiores diſpenſent, nam eſſe non poſſunt executores teſtamentarii, Caſtr. *p.* 13. §. 1. nec Medici, vel Chirurgi, præſertim ſi facienda ſit inciſio, aut aduſtio, poſſunt tamen Religioſis Societatis JESU medicinæ periti mederi, ſi alii deſint, dummodo per ſeipſos non faciant aduſtionem, Caſtr. §. 2. Quomodo autem his prohibeatur executio teſtamenti, & legati conſidentialis, dixi *n.* 146.

§. 3. Religioſis ſub excommunicatione prohibitum eſt audire in ſcholis lectiones Juris civilis, *c. fin. Ne Clerici, vel Monachi*, Sanch. Leſſ. Lug. *in Reſp. Mor. l.* 4. *d.* 34. Poteſt tamen Religioſus audire, & docere Canones, ſed profeſſor Canonum in Societate JESU non debet in ſchola tradere eas materias, quæ ſpectant ad forum contentioſum, niſi obiter attingendo, quantum ad forum conſcientiæ poſſunt conducere, *Conſt. p.* 4. *c.* 12. §. 1. Lugo *ſupra*.

§. 4. Etiam negotiatio prohibetur Religioſis, ſecundum dicta *l.* 3. *p.* 2. *a n.* 997. Item venatio, uti dicemus *a n.* 1375. Item luſus alearum, uti dicemus *a n.* 1378. talia enim, quæ Clericos, multo magis dedecent Religioſos, notantque Nav. Val. Suar. & alii cum Caſtrop. §. 5. *n.* 2. nomine Clericorum venire etiam Religioſos, quando prohibitio reſpicit decentiam ſtatus.

§. 5. In Societate JESU ſic ſtatuit Congr. 2. Decreto 60. *Quemadmodum hactenus factum eſt in quibuſdam locis, ut noſtri ita examinent ad Ordines promovendos, aut curæ animarum, verbo Dei, vel confeſſionibus audiendis præficiendos, ut ſimul judicium ferant de illorum ſufficientia, & admiſſione, ita de cætero ne fiat, quandoquidem judicamus non eſſe conſentaneum noſtro inſtituto; illud tamen retineamus, ut judicium de admittendis, vel non admittendis non feramus, ſed illud omnino Prælatis relinquamus: poſſit tamen diſpenſare R. P. Generalis, ubi hoc utile, & expedens eſſe in Domino judicaverit.* Videtur autem diſpenſaſſe ſaltem pro his Diœceſibus, in quibus judicium noſtrum exquiritur.

D U B I U M V.

Qui poſſint, vel teneantur ingredi Religionem?

„ R. Eſp. I. Omnes illi, & ſoli poſſunt ingredi Religionem, „ qui ſunt ſui juris, nec aliis obſtricti, qui vero aliis „ abſtricti ſunt, non poſſunt ſine eorum conſenſu. Leſſ. *l.* 2. *c.* 41. *d.* 3.

„ Unde 1. Non poſſunt ingredi Religionem impuberes; quia ſubjunt parentibus, vel tutoribus, quoad vitæ diſpoſitionem. 2. „ Nec filii, ſi parentes ſine illis ſe alere nequeant, Laym. *lib.* 4. „ *t.* 5. *cap.* 4. *num.* 1. *ſupra lib.* 3. *tract.* 8. *cap.* 2. *d.* 1. 3. Nec ſervi, „ ſine conſenſu dominorum. 4. Nec qui decepit virginem ſub pro„ miſſione Matrimonii. 5. Nec is, qui non eſt ſolvendo creditori„ bus, modo in ſæculo manendo, poſſit intra paucos annos ſol„ vere. D. Thom. tamen, Sylv. Fumus *v. Religio*, & alii pu„ tant, illum poſſe bona præſentia cedere creditoribus, quia per„ ſona hominis liberi non eſt pro pecunia obligata. 6. Nec Epi„ ſcopus, ſine conſenſu Papæ, cui juramento ſe obſtrinxit; præ„ terquam quod ſit obſtrictus ſuæ Eccleſiæ, ſicut maritus uxori. „ 7. Nec conjuges, poſt Matrimonium conſummatum, niſi vir „ per vim conſummaſſet, ante expletos 2. menſes, qui eis a „ jure conceduntur; aut niſi alter conjugum commiſiſſet adul„ terium; tunc enim innocens ingredi poſſet.

„ Reſp. II. Qui vovit Religionem, tenetur ingredi ſecundum „ ſequentes Regulas.

„ 1. Non tenetur, imo nec poteſt licite ingredi Ordinem, „ in quo collapſa eſt diſciplina Regularis, idque ob periculum „ perverſionis, Laym. *cap.* 6. *num.* 5.

„ II. Qui vovit laxiorem, licite ingreditur ſtrictiorem, non „ tamen contra; quia minus præſtaret, quam promiſit. Quod „ ſi tamen profiteatur in laxiori, valida eſt profeſſio, & libe„ ratur a voto ſtrictiorem ingrediendi. Ratio eſt, quia votum „ ſolemne, quo ſit perſonæ traditio, & Religioni jus in per„ ſonam acquiritur, derogat priori voto ſimplici, per quod nul„ lum tale jus Religioni ſtrictiori erat acquiſitum, Laym. *num.* „ 6. ex S. Thom. *&c.*

„ III. Is, qui vovit experiri Religionem ſtrictiorem, poteſt id „ commutare in votum profitendi, & perſeverandi in laxiore. „ Ratio eſt, quia hoc melius eſt. Laym. *num.* 7. Sanch. *&c.*

„ IV. Profeſſo licentiam tranſeundi ad Ordinem laxiorem, „ Epiſcopus, vel Prælatus Ordinis exemptus cum conſenſu Ca„ pituli, diſpenſative ex juſta cauſa dare poteſt, Laym. *loc. cit.* „ Leſſ. *num.* 103. Sanch. *lib.* 6. *Mor. cap.* 7. *num.* 52. *& ſeqq.*

„ V. Profeſſus, ad Ordinem ſtrictiorem, petita, licet non con„ ceſſa Prælati ſui licentia, ex juſta cauſa tranſire poteſt. Quod „ addo, quia hujuſmodi tranſitus ſine cauſa temere fieri non de„ bet. Quod ſi autem fiat, ſpectanda eſt auſteritas circa ſilen„ tium, & ſolitudinem; idque non tantum ſecundum inſtitu„ tum Regulæ, ſed etiam ſecundum obſervationem præſentem. „ Probatur *ex c. Licet, de Regularibus*, v. Leſſ. Laym. Sanch. *ll.* „ *cc. Ex dictis reſolvuntur hi caſus.*

„ I. Canonici Regulares ad Monachos tranſire poſſunt, non „ contra; cum Religio Monachorum auſterior ſit. Laym. *l. c.*

„ II.

„ II. Profeſſus Regulam ſtrictiorem, ſi ea non ſervetur in ſuo „ Monaſterio aliove ejuſdem Ordinis, nec ſit ſpes reformatio„ nis, poteſt tranſire ad laxiorem, in quo Regula ſervetur, ita„ ut conſiderato præſenti ſtatu, ducat vitam ſtrictiorem, Laym. „ *cap.* 6. *num.* 1. ex Sanch. Rodr. *&c.*

A D D E N D A.

176 *Queſt.* 26. *Quid præterea notandum ſit circa eos, qui Religionem ingredi poſſunt?* Reſp. Seqq. §. 1. Parochus poteſt Religionem ingredi, monito tantum Epiſcopo, ut Eccleſiæ provideat: Epiſcopus tamen non poteſt ingredi ſine licentia Papæ, communis cum Caſtr. *tract.* 16. *d.* 1. *p.* 7. §. 1.

177 §. 2. Impuberes adhuc poſt *Trid.* poſſunt ingredi, ante puberratem, non poſſunt tamen annum novitiatus, qui ad profeſſionem prærequiritur, incipere ante, ſed prius ſtatim poſt pubertatem, Caſtrop. *ſupra*, & *p.* 12. §. 3. *num.* 2.

178 §. 3. Conjux poteſt intra primum bimeſtre ante conſummationem ingredi Religionem, etiam invito altero conjuge, qui tamen poſt profeſſionem illius poterit aliam ducere, communis cum Steph. *t.* 5. *d.* 8. *num.* 46. poſt conſummationem non poteſt, niſi adſit cauſa perpetui divortii, vel unus alteri licentiam concedat, quod ſi faciat ſine una ex his cauſis, profeſſio etiam bona fide facta eſt irrita, poteritque exire etiam non revocatus a conjuge, imo & hoc conſentiente, ut maneat, aut hoc mortuo, ſaltem accedente auctoritate Ordinarii: ſi autem a conjuge revocetur ad Matrimonium, poterit tantum reddere, & non petere debitum: nam votum ejus eſt ab Eccleſia acceptatum, quantum eſt ab obligationem non petendi debitum; hinc & mortuo conjuge non poterit licite ducere alium, poterit tamen valide; neque tenebitur redire ad Religionem. Quod ſi habuiſſet expreſſam voluntatem ſe non aliter obligandi ad caſtitatem, quam dependenter a Statu Religioſo, poſſet etiam petere debitum, & eſſe omnino habilis ad iterum ducendum, Suar. Sanch. Leſſ. Caſtrop. *d.* 2. *p.* 2. §. 4. *ubi num.* 7. addit, ſi conjux Religionem ingrediatur cum licentia conjugis, ipſa vero non ſervet conditiones a jure præſcriptas, ut ſi maneat in periculo incontinentiæ, illum valide quidem profiteri, ſed illicite, & poſtquam profeſſus eſt teneri redire ad ipſam, & reddere debitum, non tamen petere, illa autem mortua, debere redire ad Monaſterium.

179 §. 4. An & quandonam debitores, vel alii, qui rationes ſuas necdum depoſuerunt, ingredi poſſint, diximus *lib.* 3. *p.* 2. *a nam.* 441. Similiter an teneatur filius egredi ob neceſſitatem parentum, dictum eſt *lib.* 3. *p.* 1. *num.* 694. Docentque AA. communius cum Caſtrop. §. 5. contra *Suar.* non teneri manere in ſæculo ob neceſſitatem non extremam avorum, fratrum, aut ſororum, quia nec tenetur illis providere, nec curæ illius committuntur. Addit *Caſtr. num.* 14. cum *S. Th. Suar.* & aliis, filium non teneri manere in ſæculo ob neceſſitatem communem parentum, ſed tantum gravem; vel ſtatui meliori ſupervenientem. Quoad ſervos, putat Sanch. *in Decal. lib.* 5. *cap.* 4. eos invito domino invalide, ſed probabilius contradicit *Suar.* quia jure naturæ valide vovent, nec jus poſitivum induxit invaliditatem.

180 §. 5. Si filius non attenta neceſſitate gravi Parentum profiteatur, profeſſio eſt valida, ſed illicita, teneturque filius, ſi aliter illis ſubvenire nequeat, exire: an autem id poſſit contra voluntatem Prælati, diſputant AA. inter quos abſolute affirmant Janſen. Palat. aliique apud Sanch. *in Decal. lib.* 4. *cap.* 20. *num.* 25. & apud Mendo *d.* 3. *num.* 2. quia manet filius, & obligatio filii erga parentes ita eſt naturalis, & intrinſeca, ut nequeat per ullum ſtatum eximi, & hanc ſententiam ſuſe tuetur Sylv. *p.* 1. *v. Egreſſus e Monaſterio*: e contra abſolute negant *S. Th. S. Ant. Arm. Fug. Caj. Sa, Sanch. Laym.* & alii: quia filius mortuus eſt ſæculo per profeſſionem, & ita mutavit ſtatum, ut non ſit ſui juris, adeoque Prælato negante conſenſum cenſendus eſt eſſe impotens: *Sylv. Tol. Suar. Leſſ.* aliique multi ſic diſtinguunt, ſi parentes tempore profeſſionis fuerint in neceſſitate, tenetur exire etiam contra voluntatem Prælati, ob rationem primæ ſententiæ, & quia cenſetur ſe tradiviſſe Religioni ſub ea conditione, ſi aliter ſubveniretur parentibus; ſi autem poſt profeſſionem in neceſſitatem inciderint, non poteſt, ſi Prælatus nolit, ob rationem ſecundæ ſententiæ: ſi tamen parentes certo indigeant graviter, tenebitur quantum poteſt retento ſtatu lucrari, & laborare pro illis, petita, & quamvis non obtenta licentia, quam Prælatus irrationabiliter negabit, *Caſtrop.* §. 6. *num.* 9. Et ſi ita juvare poſſit manendo in Religione, tenetur manere; ſi tamen dimiſſo habitu deberet vacare ſervilibus, decentius, ut exiret, Mendo *ſupra*.

181 *Q.* 27. *Quenam impediant ingreſſum in Societatem JESU?* Reſp. Videri poteſt *Epitome Inſtituti par.* 1. *cap.* 2. *ſect.* 2. & 3. Singula autem impedimenta explicant Suar. *de Rig. lib.* 4. *tract.* 10. *lib.* 2. *cap.* 1. & Caſtrop. *tract.* 16. *d.* 1. *p.* 8. §. 1. & 2. ſpeciatim de homicidio poteſt videri etiam Lug. *in Reſp. Mor. lib.* 14. *d.* 16. 17. & 47. Item de geſtatione habitus alterius Ordinis, habet *ibid. d.* 15.

182 *Q.* 28. *Quid præterea notandum ſit circa eum, qui vovit ingredi Religionem?* Reſp. Præter dicta *lib.* 3. *part.* 1. *a num.* 565. adde ſeqq. §. 1. Si puer poſſit diſcernere inter ea, quæ ſaluti congruunt vel repugnant, etiamque intelligat Religionem eſſe rem ſalutarem, & Deo gratam, votum ejus de Religione eſt validum; quamdiu tamen impubes eſt, irritari poteſt a Patre, vel tutore, ſecundum dicta *lib.* 3. *p.* 1. *a num.* 488. Poteſtque probabiliter etiam poſt pubertatem irritari a Patre, ſi pubes non ratificarit, *Nav. Caj. Lop.* & alii, non tamen ſi in pubertate emiſerit, aut ratificarit, tum enim cenſetur de novo emittere, Leſſ. *de ſtatu vitæ eligendo queſt.* 3.

183 §. 2. Qui vovit Religionem, tenetur experiri tyrocinium, & poſtea profiteri, ſi judicet Religionem eam ſibi conducere, uti dictum *lib.* 3. *p.* 1. *num.* 393. talis enim cenſetur eſſe mens voventis, & ſtatus Religionis, quem vovit, importat vota ſubſtantialia. Si autem ſe male gerat eo fine, ut e tyrocinio dimittatur, non eſt tutus in conſcientia, quia qui vovet Deo, etiam ſe obligat ad non præſtandum ſponte ſua impedimentum executioni voti, alioquin votum eſſet illuſorium; quod ſi ita dimiſſus ſit, tenetur petere iterum recipi, Leſſ. *queſt.* 10. Imo ſi poſtea ex ſola animi levitate egreditur, docent Caj. Suar. Laym. Caſtr. *t.* 16. *d.* 1. *p.* 4. *num.* 5. non fatiſceſſe voto, quamvis contradicant Nav. Azor. Bon. Burg. *cent.* 2. *caſ.* 92. putantes fatiſceſſe, ſi animo ſincero ſit novitiatum ingreſſus.

§. 3. Si quis poſt primam inſtantiam non admittatur ad Religionem, quam vovit, an teneatur facere plures inſtantias, aut aliam Religionem ingredi, pendet ab intentione voventis, poſſuntque videri Suar. *t.* 3. *lib.* 4. *cap.* 2. & Sanch. *in Dec. lib.* 4. *cap.* 16. *a num.* 27. Quod ſi credat ſe admittendum, ſi manifeſtet ſe voviſſe, Bon. obligat ad manifeſtandum, quia promittens aliquid cenſetur etiam ea promittere, quæ ad illud ducunt per ſe, ac neceſſaria ſunt; e contra Suar. ſupra, & alii dicunt non teneri, quia ex vi voti teneris ad ea tantum media, quæ per ſe ſunt neceſſaria, & ordinaria, alias tenereris etiam adhibere interceſſores.

§. 4. Qui vovit perſeverare in Religione, ſecundum communem ſententiam tenetur, quamvis Ordo ſit ei valde difficilis, quia plus cenſetur voluiſſe, quam ſi dixiſſet, voveo Religionem, Sanch. & alii, quamvis Caſtr. *num.* 9. ex parte contradicat, eo quod in votis videatur ſtricta interpretatio facienda, & ſalvetur ſenſus voti, ſi dicatur ſe voluiſſe obligare ad perſeverandum, ſi bona fide probata inveniretur facilis, & conſentanea.

Ad quid teneatur ille, ubi voverat ingredi Religionem, & poſtea invitus ejicitur ex illa, dicetur *num.* 199.

Q. 29. *Quid addendum ſit circa illum, qui cupit tranſire ad Monaſterium ejuſdem, vel diverſi Ordinis?* Reſp. ſeqq.

§. 1. Quando dicitur, Religioſum poſſe tranſire ad ſtrictiorem Ordinem, dubitatur, an omnis Ordo, hoc ipſo quod ſit perfectior, etiam ſit ſtrictior ſive ſeverior: negant cum communi *Sanch. Laym. Leſſ.* quia perfectio, & ſeveritas oriuntur ex diverſis capitibus, nempe perfectio ex perfectiori fine, & mediis; ſeveritas autem ex aſperitate mediorum, & ita Ordines Mendicantes ſunt perfectiores Monachalibus, v. g. Carthuſiano, cum pro fine habeant ſalutem ſuam, & proximi, ex quo major in Deum gloria redundat, & tamen Carthuſianus eſt ſtrictior: nihilominus contradicit Caſtr. *t.* 16. *d.* 4. *p.* 26. §. 1. quia hoc ipſo, quod ſit perfectior, habet inter media perfectiores virtutis actus, virtus autem perfectior eſt difficilior: ergo. Deinde, quia quo Religio eſt perfectior, eo ſtrictius obſervat vota: ergo eo ipſo etiam eſt ſtrictior; atque ideo *Cap. Licet de Regularibus*, concedens tranſitum a laxiori ad ſtrictiorem Ordinem, indifferenter utitur nomine *ſtrictioris, & ſanctioris*: & ita etiam paſſim dicunt AA. poſſe ab uno Ordine tranſiri ad perfectiorem, per quem intelligunt ſtrictiorem.

§. 2. Etiam moniales poſſe tranſire ad Ordinem perfectiorem, docent Zerol. Rodriq. & alii cum Barb. *de offic. Epiſc. allег.* 102. *num.* 27. Tranſitum tamen illum concedere non poteſt Abbatiſſa, vel Præfecta Monaſterii, uti cum aliis Sanch. *in Dec. lib.* 6. *cap.* 7. *num.* 61. quia non habet juriſdictionem ſpiritualem, ſed tantum poteſtatem quamdam dominativam, neque Eccleſia mulieribus committit judicium de gravitate, vel ſufficientia cauſæ: itaque requiretur licentia Epiſcopi, ſi Monaſterium ſit ei ſubjectum, uti colligitur ex Trid. *ſeſſ.* 25. *cap.* 9. *de Regul.* vel Prælati, Generalis, aut Provincialis, ſi Monaſterium ſit exemptum: putatque Caſtrop. *p.* 16. §. 5. *num.* 7. pro viris, ſpectato jure communi, id poſſe etiam immediatum ſuperiorem Conventus; non requiritur autem pro his licentia Epiſcopi, qui quoad hoc in perſonas illas juriſdictionem non habet, nec ordinariam, nec delegatam, ut ſuppono, & notat Suar. *de Relig. t.* 4. *tract.* 8. *lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 18.

§. 3. Si Profeſſa vellet tranſire ad Monaſterium alterius Ordinis, iſtendens in hoc ſervare Inſtitutum, non hujus, ſed ſui Ordinis, recurrendum eſſet ad Papam, quia hoc plus eſt, quam tranſire ad Monaſterium aliud etiam alterius Ordinis, cum ibi ſit futura veluti extra obedientiam Religioſam, quam ſoli ſuo Ordini vovit: erit enim ſine ſuperioribus, & ſine obſervationne conſuetudinum, ac modi vivendi ſui Ordinis; non videtur autem Epiſcopo, vel ſuperioribus Regularibus conceſſa eſſe poteſtas ad talia.

§. 4. Etiam controverſum eſt, an Monialis ex cauſa correctionis, & punitionis poſſit extrahi ad aliud Monaſterium ejuſdem Ordinis ſine licentia Papæ: negant Zerol. Barb. Lez. Tamb. quia hæc non eſt inter cauſas egreſſus a *S. Pio V.* aſſignatas, & relatas *n.* 70. & pro hac ſententia referuntur declarationes S. Congregationis. Affirmant alii apud Lug. *in Reſp. Mor. lib.* 3. *d.* 18. *n.* 1. quia decretum *S. Pii V.* extendi poteſt ad ſimiles cauſas, uti inſinuatum eſt *n.* 70. Et hoc videtur certum pro Ordine S. Claræ ex quodam privilegio apud Lug. *n.* 8. ſi hoc apud illas Moniales ſit in uſu: ſed quoad reliqua, probabilius dicunt Cornejo, & Lugo *num.* 6. id fieri non poſſe ex cauſa ſolius correctionis, ubi enim deliquit, ibi punienda eſt: poteſt autem fieri, ſi interveniat ſpiritualis neceſſitas communitatis, quæ alioqui pateretur ſcandalum, vel periculum perverſionis, & hoc eſt conforme dictis *num.* 70.

§. 5. Gl. Inn. Panor. Sylv. Nav. Sa, Ang. cum Leſſ. *in auct. v. Monialis caſu* 4. docent Monialem, v. g. *S. Benedicti*, ſi Monaſterium ſubſit Epiſcopo, poſſe per hunc ex ejuſmodi cauſa tranſire ad Moniales v. g. *S. Auguſtini*, & quamvis Ordo, ad quem tranſitur, eſſet laxior, adhuc ſufficere licentiam Epiſcopi, vel ſuperiorum docet Sanch. *num.* 65. 68. *& ſeqq.* loquens de viris, & *num.* 6. dicens idem eſſe de Monialibus, Leſſ. *de juſt. lib.* 2. *cap.* 41. *num.* 102. Caſtr. *num.* 3. Pelliz. *t.* 3. *cap.* 5. *num.* 64. Loth. *t.* 23. *art.* 2. aliique, quorum ſententiam Suar. ſupra dicit eſſe practice probabilem, quamvis puter verius eſſe, quod pro Ordine laxiori recurri debeat ad Papam. Ratio prioris ſententiæ eſt, quia exigebat recta adminiſtratio, & ſpiritualis neceſſitas Monaſteriorum, ut eorum ſuperiores id poſſent. Unde Trid. *cap.* 19. *& Extravagans, Viam ambitioſæ, de Regul.* quæ videntur oppoſitum ſtatuere, explicantur de caſu, quo fieret fine juſta cauſa, & pro libito, ac etiam ſine conſenſu